Published and distributed under permit (No. 322), authorized by the Act of October 6, 1917, on the file at the Post Office of New York, N. Y. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

שנה שביעית | HATOREN | גליון לה (רלה)

התורן

עתון שבועי

יוצא בכל יום ששי

התוכן

VOL. VII | NEW YORK, NOVEMBER 26, 1920 | No. 35 (235)

HATOREN
Published Weekly by the
ZIONIST ORGANIZATION OF AMERICA
55 FIFTH AVENUE, NEW YORK
Telephone, Stuyvesant 8140

מחיר „התורן"
לשנה — $4.00 לחצי שנה — $2.00
בחוץ־לארץ ובקנדה:
לשנה — $4.50 לחצי שנה — $2.25
לפחות מחצי שנה אין החתימה מתקבלת
הכתובת:
Hatoren, 55 Fifth Avenue, New York

SUBSCRIPTION RATES:
One Year—$4.00 Six Months—$2.00
Foreign Countries and Canada:
One Year—$4.50 Six Months—$2.25
Single Copy 10 cents
Entered as second-class matter March 14, 1916, at the Post office at N. Y., N. Y., under the Act of March 3, 1879

מחיר גליון 10 סנטים

ברכתנו הלבבית לחברנו הסופר העברי

י. נ. אדלר

לנשואיו את בת גילו

שושנה מולוטין

תתמלאנה כל מאווייהם בארץ אבותינו הקמה לתחיה.

חדוה מאירס

שמואל וואהל

קליבלנד, א.

שפע ברכות

להברנו **י. נ. אדלר ושושנה מולוטין**

לנשואיהם

מורי ומורות תלמוד התורה

קליבלנד, אוהיו

ברכת מזל־טוב לבבית למורי החביב מר י. נ. אדלר לנשואיו את העלמה המצוינת שושנה מולוטין.

מלכה דובין.

קליבלנד, א.

מעמקא דלבא אני מברך את חברי היקר מר אלעזר קושניר לארושיו את העלמה בחירת לבו מלכה כהנא.

יהודה גורדון.

קליבלנד, א.

ברכתי החמה ואחולי הטובים לידידי הנעלים מר י. נ. אדלר ומרת שושנה מולוטין לנשואיהם.

יזכו לבנות את ביתם העברי בארץ עתידנו.

יהודה גורדון.

קליבלנד, א.

מקרב הלב אני מברכת את ידידי מר אלעזר קושניר לארושיו את העלמה מלכה כהנא.

מלכה דובין.

קליבלנד, א.

VOL. VII NEW YORK, NOVEMBER 26, 1920 No. 35

התורן

יוצא לאור על־ידי
ההסתדרות הציונית
באמריקה

העורך:
ראובן בריינין

שנה שביעית | ניו־יורק, ט"ו כסלו, תרפ"א | גליון שלשים וחמשה

הַוַּעַד הַלְּאֻמִּי בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל

בתוך המבוכה הכללית — דבר שאי־אפשר וגם אָסור לכחד — השוררת כיום במחנות הציונים, יש לשמוח על הועד הלאומי שנוסד בימים האחרונים בארץ־ישראל. בקושי ועמל רב, אחרי התגברות על מעצורים ומכשולים שונים שהונחו מבית ומחוץ, יצאָה „אספת־הנבחרים" לפעולה. התוצאה היותר חשובה והיותר ממשית של „אספת־הנבחרים" היא יסודו של „הועד הלאומי" — המאורע היותר גדול בעולמנו הציוני.

כשאָנו קוראים את הפרטי־כל של „אספת־הנבחרים" הננו רואים בה מעין בבואָה של כל אותם הזרמים ואותן ההשקפות השולטים במחננו לאָרכה ולרחבה. גם באספה זו היו רגעי ירידה בלתי־יפים כלל וגם התנגשויות בלתי־משמחות לב בין צירי המפלגות השונות, ונשמעו בה ויכוחים וסכסוכים פעוטים שלא היו צריכים להשמע באספה זו (שהיתה מעין „אספה מיסדת"), שעיני ואָזני כל ישראל היו נטויות אליה. ואחרת כמעט שאי־אפשר כיום. אשמה בזה השעה הקשה, עם כל תלאותיה, אסונותיה ומבוכותיה, שאָנו כולנו, כל העם העברי, חיים בה. החומר־המתלקח שנצבר בהמון רב בחיינו הלאומיים והצבוריים צריך להתפוצץ ולהשרף בכל מקום ועידה המחוברה מיסודות שונים וגם ממתנגדים זה לזה. הרבה מרירות וכעס עצור נצברו בזמן האחרון בלבות הציונים, הציונים מכל המינים והכתות, ואין כל פלא אם לא כולם מושלים ברוחם ולשונם, אם ניתנה להם רשות הדבור, וטפות של מרה, לפעמים גם של ארס פנימי, נזרקות מפיהם. דברים מרים כלענה וקשים כגידים, ולפעמים קרובות גם דברי הבל והבאי, תלונות וקטטות בדברים פעוטים ושל מה בכך נשמעים כיום גם בכל המורשונים (פארלאמנטים) שלהם.

עוד זאת: הרבה שגיאות וטעויות, ומהן גם כבדות מאד, נעשו בזמן האחרון בשורות הציונים, בשורות הראשונות וגם בהאחרונות; העם העברי בכלל והציונים בפרט לא היו מוכנים כלל להשעה ההיסטורית הגדולה שהגיעה לנו; חלק גדול מן האומה העברית מתבוסס כיום ברמו ומפרפר בין חיים ומות; הקול ממרום: „שובו בנים לגבולכם!" נשמע לנו בשעת הריסה וכליון, בשעת מפח נפש ויאוש לבלי קץ — בשעה כזו אם נועדים באי־כח של כל המפלגות אשר בקרב הציוניות של היום, גם של המפלגות הקיצוניות, להסתדר ולהתאחד לשם מטרה לאומית גבוהה, לדון ולשפוט על הענינים העומדים ברומו של עולמנו המתהוה, בשעה כזו הוא חזיון רגיל ומובן שהשמאל דוחה מה שהימין מקרבת, שהמפלגות והכתות מאשימות זו את זו באותן השגיאות שנעשו במחננו. כל אחת רואה רק את נגעי חברתה, כל אחת מהמפלגות והכתות מלמדת זכות רק על עצמה, והיא מחייבת רק את האחרות. כל אחת המפלגות רואה את המשיח רק בקרב שורותיה. האחרות רק מעכבות את הגאולה.

שעת תסיסה ורתיחה היא לנו. היסודות עוד לא נתבררו. שעת נסיון קשה היא לנו. הדעות עוד לא נתלבנו, וכל הדברים יגעים ומבולבלים. רוחות זרות, השפעות נכריות, תורות שאולות מאחרים ומרחוקים עדיין שולטות בקרב חוגים ומפלגות שונות אשר בתוך הציוניות העולמית. מאומה עוד לא נתגבש, לא נתברלח ולא נסתנן. הכל עוד הומה ותוסס. הפסולת והסולת, האור והחושך, כחות היצירה וכחות ההריסה עדיין משתמשים בערבוביה. קשים הם חבלי הלידה לאומה זקנה שאחרי בלותה היתה לה עדנה.

על כן אין כל פלא, אם בשעת מבוכת רוחות כזו, בשעה שיסודות הישוב הישן (שהיינו קוראים לו עד הזמן היותר אחרון בשם „הישוב החדש") החלו להתמוטט ויסודות חדשים עדיין לא נתבצרו ולא הוכיחו צדקתם הכלכלית והמדינית (וה„קבוצות" במשמע), אם בשעת

מהומה ומבוכה כללית כזו לא התרוממה „אספת הנבחרים", בכל ישיבותיה, אל הגובה הדרוש.

להפך: יש להתפלא באמת, שגם באותם התנאים הקשים שבה נולדה „אספת־הנבחרים", שבאותו מצב הרוחות הסוערות והנבוכות שבו גלתה את סימני חייה הראשונים, שאותה „אספת־הנבחרים" שהתאמצו מעברים שונים להחניקה, עוד בטרם שבאה לאור עולם, התרוממה עם כל זאת בישיבות רבות, וביחוד בשעת נעילתה, לאותו הגובה הלאומי שעמדה עליו. כמעט כל הצירים הרגישו את גדלה ואת כבדה של האחריות הלאומית המוטלת עליהם. גם צירי המפלגות הקיצוניות, ואפילו היותר נלהבים שבהם, ידעו לוותר על תביעות ידועות, שהיו יכולות להזיק בשעה זו, ידעו למשול ברוחם וגם לשתוק, דבר הקשה להם מאד, בשעה הדרושה בשביל אחדותה של המטרה המשותפה לכל בני המפלגות: לבנות את ביתנו הלאומי על אדמת אבותינו ולהיות למופת לכל בני הגולה בהתנהגותם הפארלאמנטארית. בשם אהבת הארץ ובשם רעיון התחיה הלאומית כבשו רבים את יצר הנצחנות, שהיה נוח להתגרות.

עם כל הלקויים שהיו ב„אספת־הנבחרים", אם גם נטה אוזן קשבת להמותחים עליה בקורת קשה, לא חסרה רגעי עליה והתרוממות הרוח. בכל אופן, — אם מרחק הראיה וחן המקום והוד הדו אינם מטעים אותנו, — הצטיינה „אספת־הנבחרים" לטובה מכל הועידות והאספות הלאומיות שהיו לנו, בשנים האחרונות, בארצות הגולה. השכינה ארץ־הישראלית שרתה על אספה זו, ואם לפעמים ירדו כנפי השכינה הפצועות למטה מעשרה טפחים, הנה היו רגעים שבהם פרשה ענן כבודה על כל הנאספים, וכולם חשו והרגישו, כי עדים חיים הם לתחילת יצירה של חברה עברית חדשה.

הד"ר שמריה לוין, שהיה נוכח על „אספת־הנבחרים" בירושלים בתור אורח־הכבוד הביע, בנאום הנעילה שלו, את רגשותיו שעוררה בקרבו אספה לאומית זו בדברים יפים ורבי-ערך כאלה: „... אולי בפעם הראשונה בחיי ישבתי והאזנתי כל־כך לכל מלה והגה של כל הנואמים. לא ההגיון והמדע שבדבריהם לקחו את לבי. את אלה אפשר למצוא בספרים. אבל התענגתי על החיים המפכים פה. בדברים שאין להם משקל ומדה, אבל ערכם גדול מאד, כי ערך החיים להם. אני חושב את עצמי מאושר, כי ישבתי באולם זה במשך ימי האספה. כאן החיים, כאן מקום המעשים. הישוב בארץ־ישראל אינו נופל באנשים ובחוגי מחשבות מכל ישוב בארץ אחרת, וגם מאמריקה. רק כמותנו מעטה. לאיכותנו החשובה דרושה גם כמות חשובה. וזאת היא שאלת השאלות: איך נוציא את העם מעבדותו? עוד עלינו לצאת אל העם, לדרוש ממנו שישבור בכחותיו את כבלי הברזל, או את כבלי הזהב, ולהביאו לארצנו. אני מסתכל בחיים האלה שיש לכם כאן ואומר בלבי: אין חיים כאלה ליהודים בכל העולם. הן אם יש לנו חופש באמריקה — הלא הוא מוליכנו לחדלון, וכל העם בגולה מבקש יותר מלחם לרעבונו — את המלה החדשה, את דבר האלהים. אלה אומרים לתקן עולם במלכות שדי ואלה — בסדר כלכלי חדש. כל העם בגולה שומע, מבקש, קולט כל הד וסופג צלילי כל בת־קול — וחיים משלו אין לו. אני מרגיש, כי יש לפנינו תעודה לברוא חברה יהודית חדשה, לא לפי נוסח רוסיה ולא לפי נוסח גרמניה, אבל בהתאמה

נִשְׁמַת הַשִּׁירָה

מאת

ג. זליקוביץ.

שבשתא כיון דעל על — ומי ימנה את כל הפתגמים המשובשים שנשמעו „כלאחר יד" מלפנים מפי מתפלסף או מתלוצץ ונתקבלו מכל העם כאילו נאמרו מפי הגבורה?

אחד הפתגמים המשובשים אשר כבר עלתה עליו חלודה הוא הפזמון, כי „מיטב השיר כזבו" וכל המרבה לשקר בשירה הרי זה משובח. צחוק מכאיב לב עשה לנו בעל הפתגם. כל האומר, כי השירה כוזבת, אינו אלא בעצמו כוזב, וכל האומר, כי המשורר תועה בחזיונותיו, אינו אלא טועה, כי נשמת השירה היא אמיתותו, — כי מעולם אמת ותפארת נשקו.

כן, מיטב השיר אמיתותו. ופתגמי החדש אומר: דרשני.

נקח לדוגמה משורר בחסד עליון, אשר מחזה השירה יחזה בכל מדרך כף רגלו. משוררנו נוסע בימי הקיץ בין שדות וכרמים, ומכל העברים עצי רעננים ותועפות הרים לבושי מכלול וירקרק חרוץ. בדרכו עלה משוררנו על הר זקוף מכוסה ירק וכולו שקוי באגלי טל ורסיסי לילה. וישקף המשורר מראש ההר אָנה ואָנה וירא מרחוק תחת ההר משתרע כפר קטן על חול צהוב כעין עפרות־זהב, בתים קטנים ונחמדים למראה עומדים בין משעולי האילנות. משוררנו מביט מעבר הכפר נגבה והנה נחל שוטף בעקלתון, פרוש כטלית שכולה תכלת, כולו שאנן ושלו, ורק תלתלים קטנים השתרגו בו, והם מתנים נעימות ומשותחים נסתרות.

הדבר ברור. אם נשמה יתירה במשוררנו שלקחנו לדוגמה, אָז יקרא: „מה נעים הכפר שם תחת ההר! מה מאושר גורל האנשים החוסים תחת צלו בקרן בן שמן, רחוק מהמית עיר גדולה. אין שם כי אם קן החיים והשלום וערש האהבה. אשריכם יושבי הכפר, שנולדתם בקדושה ובטהרה".

ובאמת, אם אפשר להמשורר, כי יעלו על לבו מחשבות זרות של פגול על־דבר הכפר אשר הוא מביט עליו מראש ההר? המשורר יענה בשפתו מה שהוא מרגיש בחדרי נשמתו. המשורר שוב מביט על הכפר והנה ילדים מתגוללים על הדשא תחת השיחים. אמותיהן יושבות על מפתן בתיהן, כל אחת עם עוללה בחיקה, ומנוחה שאננה חופפת על כל הכפר ויושביה וכל אשר בו.

הימצא איש שירהיב עוז בלבו ללגלג על המשורר אם רוח שירו עוד תגבר ויקרא בקול רם: „מה טובו משכנותיך כפר נעים"?!

אבל עוד המשורר מתעמק בשעיפיו, עוד הוא מושפע מהחזיון הנעים אשר ראו עיניו, והנה איש מיושבי הכפר תחת

לרוחנו ולתורתנו... הנחתם את אבן־הפנה על־ידי החלוצים הראשונים. עתה הונח עוד נדבך, עוד שטח נרחב נתפרש לזריעה ונטיעה, לא רק לישוב כאן, אלא לכל תנועת התחיה בחוץ־לארץ. אתם יוצרים אגדה, אשר יספרוה בנינו אחרינו. אשריכם שזכיתם לכך..."

והרב יוסף עוזיאל (ספרדי) אמר בנאום הנעילה שלו את הדברים המעטים והנמרצים: „התבנה ארץ ביום אחד? לאט־לאט נהרוס את מחיצת הברזל. באתי לאספה זו בלי מצב רוח מרומם ופה מצאתיו. פה נתחזקה אמונתנו בבנין ישראל, שיהיה בנין נצח, בנין עדי עד". (הדברים מסורים על־פי העתון היומי „הארץ", היוצא לאור בירושלים מיום ה' חשון,תרפ"א).

אספת־הנבחרים (זה הנסיון הראשון ליצור מורשון — פארלאמנט עברי) הצטיינה גם במעלה יתירה זו: בה שלטה רק לשון אחת, לשוננו הלאומית. כל הצירים, בני כל המפלגות, ילידי הארץ וילידי ארצות הגולה השונות, כולם דברו, כדבר המובן מאליו, רק עברית. זו היתה האספה הראשונה מיום לכתנו בגולה, אספה שהשתתפו בה בתור צירים אכרים, פועלים, סופרים ורבנים, עסקנים ואנשי מעשה, חרדים וחפשים בדעות — שכולם דברו בה רק עברית חיה ולפעמים גם רעננה. לא נשמע בה בכל הישיבות אף צליל נכרי אחד, אף הברה זרה אחת. לשאלת הלשונות לא היה גם זכר, ולא יכול היה להיות זכר לחורבן זה, שהורגלנו אליו בארצות נכריות. היודע את בלבול הלשונות, שמביא לידי בלבול הדעות והמושגים ולידי הפסד הזמן והכחות, השורר באספות הלאומיות, וגם על הועידות והקונגרסים הציוניים, הוא ידע להעריך כמו את ערכה של אספה לאומית, של אספת נבחרים הבאים להניח את אבן־הפנה לבנין ישראל, שבה שלטת רק שפה אחת, השפה הלאומית (שגורלה היה תמיד כגורל עמנו וארצו), המצטיינת בקצורה וחדודה. ואם יש עוד צורך להביא ראיות, כי גם קובץ היהודים הקטן שבארץ־ישראל כבר עשה הרבה לטובת התחיה העברית, הנה תבוא עובדה זו ותעיד.

אספת נבחרים זו, כל כמה שלא תבקשו בה פגימות וצללים (והאם היתה מעולם אספה ראשונה של יסודות וכחות מתנגדים שלא היו בה פגימות וצללים?), הוכיחה לנו באופן ברור ומוחלט, שבשם רעיון התחיה, תחית הארץ ותחית האומה, יש לאחד גם את בני ארץ־ישראל, כל כתותיה ומפלגותיה, גם את היהודים הספרדים וגם את היהודים האשכנזים, — כל אלה הקרעים שמעולם לא נתאחו באמת. דבר זה ראינו גם בימות הפרעות שעשו הערבים באחינו (בחג חירותנו העבר) ואחרי כן בימי ההשתדלות לשחרורו של זאבוטינסקי. זו כחה של הארץ. בגולה הוא דבר מן הנמנע.

מעל במת אספת הנבחרים שמענו גם את קול אחינו התימנים ואת דרישותיהם הצודקות. רוח התחיה הלאומית נכנס גם בעצמות היבשות, גם בלבות אחינו אלה העלובים והמרודים, והנה לא רק ידים להם לעבודה קשה, כי אם גם פה ולשון. אחינו אלה שהיו כה רחוקים ומרוחקים מאתנו, היהודים המערביים, וכמעט שכחו את מציאותם הדלה, — הנה גם אחינו אלה שלחו את באי־כחם ומליצי ישרם לאספת הנבחרים, שהיתה אספת אחים גם בשעה שנלחמו זה עם זה. וברוכה הציוניות, שהשיבה לנו אחים ובנים עזובים ואבודים.

ההר נגש אליו ויספר לו, כי קללת אלהים רובצת על הכפר אשר הוא יושב בו, לאמר: רוב האנשים שכורים מיין מבוקר ועד ערב, אין בית אשר אין שם מדון ומריבה. הנשים דוברות סרה אשה על אחותה ואינן נאמנות לבעליהן. מספר רב מהנערים והנערות נגועים בשחפת והילדים הם מוכי שחין. בן הכפר מסיים את דבריו באנחה איומה השוברת חצי גופו, כי אין איש בהכפר שלא ימכור בשמחה רבה את ביתו ונחלתו לנוס משם — אבל קונה אין.

מה ילמדנו הכפרי בבשורתו הרעה? כי הרגש הפיוטי התעה את משוררנו ומיטב השיר כזבו? לא היו דברים מעולם! הכפרי ילמדנו, כי המשורר הביט על הכפר מרחוק בעין אמת, בעין השירה — כיצד כפר כזה צריך להיות. המשורר האמתי תמיד מסתכל על סביביו באספקלריה המאירה של השירה שהיא בת־קול הנבואה וחותם האמת. מי יחליט, כי כפר שלאנן ושלו כזה, שכולו אומר כבוד מרחוק, לא צריך להיות כמו שתארו המשורר בחזיונו? האם במשוררנו האשמה אם יושבי המקום חוטאים נגד חוקי החיים ומחללים תורת אל חי בין אדם לחברו ובין אדם לעצמו?

המשורר אמת ושירתו אמת — אבל יושבי הכפר שקר בימיניהם ויתעו את בני־ביתם בכזביהם.

הערבי של המשורר הוא ערבי הדור בגבורתו, רוכב על גמלו בלב הישימון ואוהב בכל נפשו את החירות ושקט המדבר.

האם המשורר אשם בדבר, אם הערבי כיום אוהב בצע ושונא את הגר, נבזה בלבושו ומתועב בכל דרכיו ומעשיו? המשורר רואה את הערבי בעין השירה האמיתית ולא עליו תלונתנו אם הערבי סר מדרכו הישרה.

הכפר של המשורר מתחבא בגיא, בקרן בן תפארת והוד. האנשים והנשים והטף שם נהנים מזיו מרחביה, בני בקר וצאן בריאים רועים בכר נרחב על המרעה, בנות הכפר בזויות מחוטבות ועיניהן מתיזות רשפי אהבה.

הדיפלומאט של המשורר הוא איש חכם לב הלובש צדק כשריון וילבשהו. האם בהמשורר האשמה אם הדיפלומאט כיום הוא איש מרמה וכל היוצא מפיו הוא שקר וכזב, וכל חכמתו כלולה בהפתגם: „כל דאלים גבר"?

הסופר של המשורר הוא איש שחונן בנשמה יתירה, וכל מה שהוא כותב הוא כותב בכובד ראש, בדעה צלולה ומיושבת וכל חפצו הוא אך להיטיב לבני דורו ולשפר את מעשיהם, וחלילה לנו להאשים את המשורר אם הסופר מוכר את עטו בעד בצע כסף ורוחו מלא תהפוכות, או אם איש הדיו זומם להרע בנכליו, להוציא לעז על חבריו שאינם משתחוים לחכמתו ועל כל מי שאינו כורע ברך לפני השארת נשמתו.

המשורר של המשורר הוא חוזה לעמו, החולם חלומות נשגבים, ומראה לבני דורו ולהדורות הבאים אחריו איזה דרך ישכון אור. בשחוק העולל בחיק אמו מחזה שדי יחזה ועל־

אספת הנבחרים הראשונה שהיתה בירושלים, איך שלא ישפטו ולא ידונו עליה ומאיזו בחינה ונקודת־ראות שלא יתיחסו אליה, הנה כבר היתה לברכה לכל אחינו היושבים בארצנו ולכל אלה אשר יעלו אליה, בזה שכבר התחילה את הסדור והארגון של כל חלקי הישוב הישן והחדש לחטיבה לאומית אחת. היא למדה לרבים, גם לאלה שלא נוחים היו להכנע ולקבל מרות, את תורת המשמעת הלאומית. זו היתה עבודה קשה, שדרשה מסירות נפש. ואל לנו למעט את ערכה חלילה. יש אומרים, ולא רק אומרים, כי אם גם צועקים ברבים, שהבחירות אל האספה האמורה לא היו כדת וכדין. יוכל היות, שלא לשוא הם צועקים. יוכל היות שהיו מקרים של בחירות, כי היו, אולי, גם שטות של בחירה, שאינם יכולים לעמוד בפני היושר והצדק ובפני האמת. יוכל היות שקפחו את זכותם של החרדים. יוכל היות, שנבחרו אל האספה צירים אחדים שלא היו צריכים להבחר. יוכל היות, שלא בחרו באנשים ידועים שראויים וצריכים היו להבחר. יוכל היות, שעסקנים ידועים השתמשו בשעת הבחירות בתחבולות וחריצות פולי־טיות יותר מדי. אני אומר: „יוכל היות", יען מפני מרחק המקם יש להזהר מלדבר ולהחליט בלשון של ודאות, להטות את הכף לצד זה או לצד שכנגדו. אבל דבר אחד יכולים אנו להחליט גם מרחוק, ואולי דוקא מרחוק כשניתנה לנו הפרספקטיבה הראויה, כי גם אספת הנבחרים הראשונה, גם בצורתה זו שנגלתה לפנינו על־פי הידיעות והפרטי־כלים שהגיעו אלינו, היה מעשה רב וצעד חשוב מאד בדרך ההסתדרות הלאומית של יושבי ארצנו.

היו שגיאות, ואולי גם זדונות במקרים בודדים, במעשי הבחירות אל האספה הראשונה — מזה ילמדו, לזה ישימו לב ואת זה יתקנו, ישתדלו לתקן, באספות הנבחרים הבאות. מעתה תהיינה העינים יותר פקוחות והלבבות יותר ערים בשעת הבחירות. המתמרמרים עתה לא יהיו להבא כל־כך מרושלים. מעתה יעמדו על המשמר. ביום אחד לא נבנה כרך של רומא, ובאספה אחת לא תבנה ציון. העיקר הוא כי יבנו ולא יהרסו. הצעקות והחרפות יכתבי הפלסתר אינם מועילים, ומהם לא יבנה בית ישראל. דרושים מעשים כבירים. הועד הלאומי שנבחר באספה הראשונה יהיה מעתה אחראי בעד הבחירות הבאות, שתהיינה ביושר וצדק בנוגע לכל המפלגות ולכל הכתות. כמה סבלנו בארצות הגלות, גם בתוך הארצות הנאורות והדימוקראטיות, שקפחו את זכויותינו בשעת הבחירות והשתמשו לנגדנו בתחבולות שונות כדי להמעיט את מספר הנבחרים מקרבנו. אנחנו מתרעמים ומוחים נגד זה. דבר כזה לא יוכל השנות גם בארצנו. העם העברי לא יסבול בשום אופן בחירות בלתי־צודקות ותחבולות פוליטיות כדי לקפח זכותו של מי שיהיה, של איזו מפלגה שתהיה. אמנם אין אני יודע אף מדינה אחת, שכל הבחירות נעשות בה כדת וכדין, ביושר ובצדק. אבל אנחנו הלא הננו עם סגולה, הלא אנחנו שואפים להיות למופת לאחרים. אנחנו הלא באים ליצור חיים חדשים, אנחנו הלא כל קיומנו תלוי במדת היושר המדיני! ואין כל ספק, שבהבחירות הבאות אשר תהיינה בארצנו נהיה זהירים מכל משגה ומה גם מעוות הדין. כי ציון רק במשפט תפדה.

ומעתה יש לנו ועד לאומי בארצנו (והועד הזה נבחר, לפי מה שיש לשפוט מרחוק, בצדק ויושר וגם בדעת), והוא ישתתף ובו ימלכו בכל עבודה שתעשה שם. מעתה לא יהיה עוד הישוב בארצנו כיתום קטן, שגואליו ומרחמיו

גבעת פרחים הוא רואה התימת שוכן מרום. אחת היא לנו אם המשורר שר לנו משירי ציון הנאדרים בקודש או שהוא שר לנו על טוהר הרקיע והררי אל בחוץ־לארץ, או על האהבה הטהורה, נשמת כל חי בארץ החיים, או על התלאות והמצוקות הסובבות אותנו פה על כל מדרך כף רגל. כל שירה הנובעת ממקור טהור, שירה היא. דוד מלך ישראל אביר משוררינו „חטא בשביל שקרא לדברי התורה זמירות, שנאמר זמירות היו לי חוקיך (סוטה ל"ה)", תחת להסתכל בתורתנו כבשירה נצחית, חותם האמת והצדק.

הרב של המשורר הוא רועה לעמו ורועה לעדתו, איש ברוך ומבורך העומד על משמרתו, משמרת הקודש, ליסר בשבט פיו את החוטאים לאלהים ולאדם, וחלילה לנו להתלונן על המשור אם פלוני „רבי שעטנז" דורש היום לעדתו בדבר „חזוק היהדות" ומחר הוא מגמגם בדברים של מה בכך במסיבת רעים וחטאים ובונה במה ללצים ולבני בליעל למצוא חן ותסד גם בעיני הסטרא אחרא.

העסקן הציוני של המשורר הוא עברי היודע עברית לכל הפחות כדי להבין פסוק בתנ"ך, ולא בור גמור שאינו יודע קרוא בעברית אף שורה אחת. צחוק עשו לנו העסקנים הציוניים האופיציאליים — החיים והמתים — אשר כמעט אין גם אחד מהם היודע עברית וספרותה. האם חטא חטא המשורר אם הוא מציג לפנינו את העסקן הצוני בתור איש עברי גמור בבית ובחוץ, איש האוהב את השפה העברית, שהיא המולדת הרוחנית של עמנו?

הקולטורה של המשורר היא תורת חיים הנאדרה בחסד ובחמלה, התורה שצותה לנו: „לא תרצח"! ולא קולטורה רמיה האומרת „על חרבך תחיה". לא תרצח בבנת ולא תשפוך דם בחוץ, לא תהרוג נפש במחתרת ולא תמית בן־אדם בהדרת קול תרועה על שדמות המלחמה, כי הרצח הוא רצח באשר הוא שם. הקולטורה האמתית שואלת מאתנו לב טהור ויד נדיבה לעזור איש את רעהו בצר לו ללכת במעגלי צדק ויושר.

המשורר אמת ושירתו אמת ומפיה אנו חיים. המשורר נוטע לנו את העדן לעתיד להשיב לבני תמותה את צלם אלהים אשר לוקח מהם בגלל תועבותיהם ורוע מעלליהם, מזה היום אשר השליכו אחרי גום אף ה„שלחן־ערוך" של המשורר, ה„חיי־אדם" של הנביא. כי לוא היינו חיים על־פי השירה, כי אז עינינו לא ראו את תלאות החרב ושערוריות העושק תהמלחמה האיומה אשר השמידה מתחת השמים מיליונים אנשים, ועוד חרבה נטויה לשים שמות בארץ.

מיטב השיר כזבו? שקר גמור! מיטב השיר אמיתותו.

בארצות הגולה יכולים לעשות בו כל מיני נסיונות, כמובן רק לטובתו, מבלי שאול את פיו.

תפקיד קשה מאד, אבל גם חשוב וגדול מאד, ניתן להועד הלאומי בארץ־ישראל. נקוה, כי ימלאוהו בכל תוקף ככל אשר תדרוש מהם השעה הגדולה, ככל אשר תדרוש מהם האחריות הלאומית הגדולה אשר נטלו על שכמם. נקוה, כי עזור יעזרו להם כל הרוצים באמת בבנין ביתנו הלאומי.

ראובן בריינין.

תַזְכִיר

(בנוגע ליסוד הסתדרות לשם התקדמות החנוך העברי באמריקה)

מאת

עמנואל נוימאן.

א.

צורך השעה.

1. שאלת הקיום הלאומי של העם היהודי באמריקה תלויה בעיקרה בשאלת החנוך העברי. בלי חנוך עברי מתוקן ומסודר אין יסוד לקיומנו הלאומי בארץ הזאת. באמת חיה בלבות המוני היהודים באמריקה שאיפה חזקה לתת לבניהם חנוך עברי. לאות ולעד על מציאותה של שאיפה כזו משמשת העובדה, כי בכל מקום שנוסדים ומתקיימים בתי־ספר עברים מעולים מתיחס אליהם הקהל באמונה ורצון. אולם שאיפה זו חיה רק בכח, אבל לא בפועל. אין היא באה לידי גלוי על־ידי פעולות ממשיות. היסוד הראשון והעיקרי שבשאלת החנוך העברי הוא להוציא את השאיפה הפנימית הזאת מן הכח אל הפועל. או, במלים אחרות, לארגן את ההרגשה הפנימית של הצורך בחנוך העברי ולתת לה בטוי מסוים וממשי.

2. אולם גם אם נצליח לעורר ולקיים צורך חי בחנוך עברי יהיה עלינו לפתור שאלות ידועות המחכות לפתרונן. מקצתן הן שאלות חנוכיות כלליות. מקצתן הן שאלות חנוכיות עבריות ביחוד. אלו — שפתרונן תלוי בתנאי המקום והעיר, ואלו שנוגעות לתנאי כל הארץ. החשובות ביותר הן:

א. שאלת הקיום החמרי של בתי־הספר.

ב. שאלת הסדור הפנימי של בית־הספר ובריאת יחס רצוי בינו ובין הקהל.

ג. שאלת תוכן הלמודים.

ד. שאלת הספקת המורים, המנהלים וכדומה.

ה. שאלת ספרי הלמוד וספרות ילדים.

ו. שאלת התאמת החנוך העברי אל הסביבה האמריקאית.

ז. שאלת התאמת החנוך העברי אל תנאי החיים הלאומיים החדשים של העם העברי בארצות הגולה ובארץ־ישראל.

3. בדברנו פה על החנוך העברי הננו מתכוונים בעיקר אל החנוך של בית־הספר או בית תלמוד־התורה הקבוע. החנוך של בתי־ספר לשבת, או של אגודות בני־הנעורים וכדומה הוא רק חנוך ממלא ומשלים ולא עליו אנו מדברים כאן.

4. בדרך כלל, ידוע הדבר, כי שאלת החנוך העברי מעסיקה ביחוד את היסודות הלאומיים של היהדות האמריקאית — את היהודים החרדים, מהשמרים, הציוניים והעברים. היהודים הריפורמים הקיצוניים מתנגדי הלאומיות העברית מעבר מזה, והיהודים הראדיקאלים הקיצוניים מתנגדי הלאומיות מעבר מזה — אין לבם ודעתם אל שאלת החנוך העברי במובננו אנו. הראשונים מסתפקים בבתי־ספר ליום ראשון והאחרונים אינם רוצים בבית־ספר עברי מאיזה סוג שיהיה. אולם גם היהודים הלאומיים באמריקה עדיין לא עלה בידם לתת פתרון רצוי לשאלת החנוך העברי. ושני טעמים לדבר.

א. חוסר סדר והתאחדות במפעליהם החנוכיים.

ב. המצב החמרי הדל של סוג היהודים האלה לעומת המצב האיתן של היהודים־הגרמנים בעלי הריפורמה, שהם הם העסקנים והמנהלים של רוב מוסדות הצדקה היהודיים בארץ הזאת.

לאָשרו של החנוך העברי הלאומי הולכת ומתמעטת כבר פעולתו הרעה של המכשול השני. המצב הכלכלי של היהודים „המזרחיים" נשתנה בשנים האחרונות לטובה במדה מרובה. ובאמת הרבה מהם נתעשרו ונעשו בעלי יכולת ליסד ולנהל מוסדות חנוכיים משלהם. הגיעה לפי זה השעה ונתגבר הצורך, כי כל הכחות הלאומיים האלה יתאחדו ויסתדרו ויכוונו את כל פעולתיהם למטרה אחת משותפת.

ב.

התאחדות הכחות. מי הם?

5. ואלו הן החברות והקבוצות, שהחנוך העברי הלאומי הוא בעיניהם שאלה חשובה ורבת־ערך:

א. הציוניים המסודרים.

ב. העברים המסודרים.

ג. בתי־הכנסת.

ד. המורים העברים.

ה. לשכת החנוך של הקהלה הניו־יורקית.

לכל אחד מהקבוצים האלה יש ערך מיוחד וכל אחד מהם יש בידו לתת ולהוסיף משלו בשביל התכלית האמורה. אולם כל אחד בתור קבוץ בודד ונפרד אין בכחו לעשות ולהצליח. סקירה קצרה על הסוגים השונים האלה תוכיח את אמתת המשפט הזה.

6. הציוניים המסודרים. אין כל ספק, כי הציוניים הם כח גדול ומשפיע בתוך היהדות האמרי־קאית. ובנוגע לחנוך העברי ביחוד הם לרוב הרוח החיה בכל מפעל שהוא לטובתו. חקירה ודרישה שנעשו על־ידי מחלקת החנוך של ההסתדרות הציונית באמריקה במקצוע החנוך העברי בערים אשר במזרח הארץ ובמערבה התיכוני הוכיחו את העובדה, כי רוב בתי־הספר ותלמודי־התורה

נוסדים ומתפרנסים על־ידי הציוניים, אף־על־פי שהם אינם נקראים בשם מוסדות ציוניים באופן רשמי. ההסתדרות הציונית בתור הסתדרות אינה יכולה לקבל על עצמה את עבודת יסוד בתי־ספר מחמת טעמים שונים, והעיקר, מחמת חוסר אמצעים כספיים הדרושים לעבודה ענקית כזאת וחוסר הסמכות הדרושה לזה. אולם תחת זה אפשר לה לתת לתנועת החנוך המאורגנת שתוצר:

א. את התמיכה המוסרית המרובה שיש לה בתור הסתדרות גדולה ובעלת השפעה.

ב. אפשר לה לתת דחיפה חזקה להתקדמותו של החנוך העברי הלאומי בכלל בתור תוצאה של מפעלים מוצלחים בארץ־ישראל.

איך שיהיה, כל תנועה חנוכית צריכה להביא בחשבון את השפעתה של ההסתדרות הציונית בתור אותה ההסתדרות שמביעה בשאיפותיה ופעולותיה את כל התוכן הלאומי שבחיים היהודיים ובחנוך העברי.

7. העברים המאורגנים הם כח חשוב, ראשונה, מפני שהם הם המחיים והמקיימים את השאיפה לתרבות העברית על־ידי תעמולה בלתי־פוסקת; ושנית, מפני שהם הם המדגישים את נחיצות למוד השפה והספרות העברית במדה מאקסימאלית. אמנם עדיין לא הצליחו לתפוס מקום חשוב בחיים היהודיים באמריקה ומחוסרי יכולת הם לתת לשאיפותיהם בטוי ממשי, אבל רב ערכם בתור נושאי הדגל העברי, שהם לוחמים עליו בכל לבם ונפשם.

8. בתי־הכנסת. חלק גדול מהמוני היהודים משיגים ומבינים את מהות החנוך העברי בתור חנוך דתי בעיקר, וכמה בתי־ספר ובתי תלמודי־תורה הם פרי בתי־הכנסת. אמנם בתי־הכנסת לא נסו מעולם ליצור איזו שיטה וסדר בעבודת החנוך. אולם גם הם, כמו העברים, הם כח מוסרי גדול בתוך הקהל היהודי ויסוד חשוב בחנוך העברי, בתור היסוד הדתי; ולפיכך צריך להביא אותם בחשבון כשיש בדעתנו ליסד הסתדרות בשביל החנוך העברי.

9. המורים העברים. חשיבותם של אלה אינה מוטלת בספק, ובפרט לאחרי שכבר הסתדרו באגודות. בניו־יורק וביתר הערים יש לנו אגודות גדולות וחשובות. בימים האחרונים נסתדרו כבר האגודות להסתדרות כללית המונה את חבריה למאות. בהיות שהם מסודרים בעיקר על יסוד כלכלי אפשר לקוות, כי קיום אגודותיהם והסתדרותם הוא איתן. יש להם גם שאיפות חנוכיות גדולות. אך ספק גדול הוא אם אפשר להם לגשם את שאיפותיהם אלו בכחות עצמם, מפני שסוף־כל־סוף בעלי־אומנות הם ולא באי־הכח של כל הקהל. אולם בשעה שנוצרת תנועה כללית לחנוך העברי נחוץ מאד לצרף אליה את המורים העברים. השתתפות זו תביא תועלת גם להם וגם להתנועה העברית בכלל.

10. לשכת החנוך של הקהלה. אפשר לאמר, כי המפעל החנוכי היותר גדול שנעשה אצלנו הוא המפעל של הלשכה הזאת (תחת הנהלתו של הד"ר בנדרלי).

ערכה הראשי של הלשכה הוא, שהשתדלה לאחוז בנוגע לעבודתה באמצאים ושיטות מדעיים ומודרניים, ושהעמידה חבר של עובדים מומחים במקצוע החנוך, שתועלתם תהיה גדולה מאד בפעולות העתידות. מפעלי הלשכה הועילו להרים את שאלת החנוך העברי לגובה רם וחדש. אולם עבודתה ראויה לבקורת מחמת הטעמים האלה:

א. היא לא התחשבה במדה מספקת עם היסוד הדימוקראטי שבחיינו ולא השתמשה בו בעבודתה החנוכית. היא היתה בוטחת בקבוצה קטנה של יחידים, שהיו סומכים את ידם עליה ומפרנסים אותה.

ב. היא היתה פוסחת בין־שני תפקידים — תפקיד של מוסד לחקירות מדעיות ונסיונות, ותפקיד של חברה השואפת לנהל ולהטביע את חותמה על בתי־הספר העברים שבניו־יורק.

ג. בהשתדלותה להראות כ„נייטראלית" בנוגע להשקפות החיים היהודיים והחנוך העברי לא עלה בידה לרכוש את האמון של חברות וסיעות ידועות שהשקפותיהן ברורות ומסימות, ולא עוד, אלא שהספיקה לעורר את התנגדותן אליה.

ואף־על־פי שלשכת החנוך איננה הסתדרות במובן הרגיל כמו ההסתדרויות הנזכרות לעיל ואפשר שגם עבודתה היא יותר מקומית, בכל זאת הרי הוא גורם נחוץ בתנועה חנוכית כללית, כי בפעולותיה אפשר לה למלא את התפקיד המדעי, זאת אומרת: לפתח את הטכניקה של החנוך העברי.

ג.

הסתדרות לעניני החנוך באמריקה.

11. לפי האמור לעיל אפשר להוכח, כי שאלת החנוך העברי באמריקה היא שאלה מרובת צדדים וסבוכה. ולפיכך מי שחושב שאפשר לאיזה יחיד, או איזו קבוצה או איזו הסתדרות לפתור אותה, אינו אלא טועה. אולם רצוי מאד שתוסד חברה כללית שתהא לכל הפחות באת־הכח של כל הזרמים המנויים לעיל, ושתאחד את כל התאמצויותיהם ופעולותיהם; שתעורר תנועה בין העם לטובת החנוך ותפתור מקצת מהשאלות הקשורות בו; הסתדרות כזו לא תהיה זקוקה לסכומי־ממון גדולים, מפני שגם כחה וגם תעודתה יהיו בעיקר מוסריים. היא תהא דומה בתפקידה החנוכי להסתדרות הציונית בתפקידה היא: כמו שההסתדרות הציונית עוררה את השאיפה הפנימית שהיתה צפונה בלב העם. הגבירה אותה ועזרה לתת לה בטוי מוחשי, — כך צריכה ההסתדרות החנוכית לעורר את השאיפה החנוכית, להעמיקה ולהגבירה ולעזור לה להתגלות ולהתבטא במוסדות חנוכיים בעלי ערך מקומי וערך כללי.

12. הזהר תזהר נא ההסתדרות הזאת לקבל עליה את האחריות הכספית בעד מוסדות מקומיים. ועליה להתעסק רק בפעולות האלו:

א. תעמולה על־פי שיטה סדורה מראש, תעמולה בפה ובכתב, לטובתו של החנוך העברי בכל רחבי ארצות־הברית.

ב. להעמיד סדרנים נוסעים שיעזרו לועדים מקומיים בעבודתם לטובת יסיד בתי־ספר ומוסדות חנוכיים, וכמו־כן לתת עצות ועזרה מוסרית בנוגע להנהלת המוסדות, כמו המצאת תכניות למודים, מורים ומנהלים, תכניות של תקציבים והנהלה, וכדומה.

ג. לקבץ ולהפיץ ידיעות מועילות בשביל בתי־ספר ויהידים.

ד. להיות הרוח החיה ביסוד מוסדות חנוכיים שיש בהם משום ערך עברי־לאומי כללי, או מוסדות מקומיים שבערכם וטיבם יכולים הם להיות למופת.

ה. לעזור בפתרון שאלת ספרי למוד וספרות ילדים.

ו. לעזור לאחד את בתי־הספר ואת המורים העברים.

ז. להשתדל להכנים שיטה מאוחדת בפעולותיהם של החברות החנוכיות השונות.

ח. לעסוק בפעולות אחרות המשמשות אמצעים למטרות הנ"ל.

13. צריך להבין, כי ניו־יורק בהיותה עיר ואם בישראל אין לעבודתה החנוכית ערך מקומי בלבד. ומפני חשיבותה עלול כל מפעל חנוכי מצליח שיעשה בה או, להפך, כל נסיון בלתי־מוצלח, להשפיע לטובה או לרעה על שאר ערי המדינה. בשעה זו ישנה תנועה חשובה בין אלה הקרובים ללשכת החנוך בניו־יורק ליצור פדראציה לשם החנוך בעיר ניו־יורק. נחוץ מאד, לפי זה, כי ההסתדרות העומדת להוסד בשביל עניני החנוך בכל ארצות־הברית — תעמוד ביחס קרוב אל הכחות הפועלים בניו־יורק, ולא עוד, אלא שהיא, ההסתדרות הכללית, תהא המתווכחת בין ניו־יורק ובין שאר הערים. במדה שתהיה השתתפות הארמונית ושלמה בין שתיהן, במדה זו תצליח עבודתן של שתיהן.

ד.

הצעות בנוגע ליסוד ההסתדרות.

14. על־פי האיניציאטיבה של ההסתדרות הציונית או הסתדרות לאומית אחרת יברא ועד זמני. בועד יכנסו אנשים יחידים בעלי צורה ובעלי השפעה — אלה שהחנוך העברי קרוב ללבם — וכמו־כן באי־כח של הסתדרויות, כמו ההסתדרות הציונית, ההסתדרות העברית, לשכת החנוך, בתי־הכנסת המאוחדים, הסתדרות הרבנים, הסתדרות המזרחי וכו'.

15. הועד הזמני יעבד תכנית להסתדרות והפעולות תתחלנה רק לאחרי אשר יעובדו כל הפרטים. בראש הועד ואחרי כן בראש ההסתדרות יעמוד איש שיהיה רצוי ונוח לכל הקבוצות המשתתפות ביסוד ההסתדרות. מלבד הועד הפועל יועמד מזכיר ראשי בחברת פקידים ועוזרים הדרושים. מלבדם — יבחר ועד של מומחים שדעתם תהי מכרעת בשאלות פדגוגיות.

16. בכדי שתקנה ההסתדרות את אמונו של הקהל עליה להתחיל בעבודה יוצרת מראשית הוסדה. אם תהיה אנוסה לכוון את כל פעולותיה בשביל השגת חברים ונדבות לא תצליח כמו שלא הצליחו הסתדרויות אחרות שהלכו בדרך זאת מחוסר סכום יסודי, שעליו תסמוך בראשית קיומה. ולפיכך נחוץ הדבר, כי יובטח לה תקציב מינימאלי בראשית הוסדה. התקציב הבא הוא בקרוב התקציב של השנה הראשונה:

התקציב:

המשרד: המזכיר, עוזריו, מכשירים — —	$10,000
סדרנים: שני סדרנים, נוסעים, הוצאות וכו'	15,000
פרסום ותעמולה — — — — — — —	10,000
תשלומים למומחים — — — — — —	5,000
לשכת מודיעין — — — — — — — —	5,000
קרן לתמיכות, בעיקר לתמוך ביסוד מוסדות	5,000
סך־הכל — — — — — — — — —	50,000

17. כשנניח, כי החברות הנ"ל תשתתפנה ביסוד ההסתדרות האמורה, הסכום הזה יובטח בלי קושי מיוחד. הועד הזמני יוכל אָז לעסוק בעת הראשונה:

א. בהרכבות הדרושות ליסוד ההסתדרות הגדולה הקבועה.

ב. בהתחלת איזו הפעולות הרשומות בסעיף ג', סימן 12, לפי יכלתו.

בכלל על הועד לעבוד עד כמה שאפשר על־ידי המוסדות הקיימים, המקומיים והארציים, וישתמש בהונו הוא ובכחותיו הא רק באין ברירה אחרת.

הַמְקֻלַּעַת הָאֲדֻמָּה

(ספור מחיי הערבים).

מאת

ש. י. ליכטרמן.

.1

שני מאורעות חשובים אירעו באותו הכפר הגדול שעמד על תלו בין הרי יהודה. ששון ואסון נזדמנו בבת־אחת באחד הבתים של אותו הכפר.

עבדול, האפנדי הזקן, נמצא דקור לא רחוק מן הכפר. וברגעי גסיסתו עוד הספיק לגלות מי הוא רוצחו, ולהשאיר את המפתח של אוצרותיו בידי השיך, בבקשה שימסור אותו לאחד מבני משפחתו לאחר שיקום נקמתו מרוצחו.

כל אחד ואחד מבני הכפר הערבי גלה פנים אחרים במעשה־הרצח, כי אפילו תינוק שבעריסה ידע, כי שונאיו של עבדול מרובים מידידיו.

אולם לפתע נתחלפה השיחה לגמרה: הביאו בשורה, כי פטימה, אשתו של סלים, בנו של עבדול הנרצח, ילדה בן וקראו את שמו עבדול, על שם אֲבִיו־זקנו הנרצח.

* * *

אף־על־פי שאלה הנפילוגים שרוי באוצרותיו הטמונים והתחומים של עבדול הוא חזון עצום, בכל־זאת לא התאמין

סלים בנו לגלות אף עקבות הרוצח ולגאול את הדם. ירא ורך־לב היה סלים.

ואם־כי הערביים והערביות היו קוראים לו בשם „אפנדי", ובכלל היה נחשב בין עשירי הכפר — בכל־זאת לא היה בית שבתו אלא כעין רפת לבקרים.

כותל ישר אחד עשוי חומר וטיט היה משמש בתור חלק של הבית, האורוה והחצר גם יחד. יתר הדפנות עמדו מחוברים לאותו הכותל, אלא שעוד גרועים היו ממנו בחוסן ובנוי.

את אשתו היפה פטימה אהב מאד. אביו עבדול הביא אותה בשבילו מאחת משפחות הבידואים היותר מיוחסות שבעבר הירדן. היא פטימה היפה, שאחמד אהבה בכל נפשו, ובהודע לו כי עבדול לקח אותה לבנו לאשה, הלך ודקרו.

וכשילדה פטימה בן לסלים בעלה, הרי מלאה כוס־שמחתו על גדותיה. מה עוד היה חסר לו, לסלים האפנדי ? בית וחצר, אשה יפה ובן, פרדה ועגלה, עגלה ממש, בת ארבעה גלגלים, אתון וכלב וגם עופות למדי היו לו. ומלבד כל אלה, עוד נפלה לו לנחלה אחוזת־ארץ גדולה שהכניסה לו די־מחיתו.

ועם כל זה לא ידע האפנדי סלים מנוחה בנפשו. דבר־מה העיק תחת לבו. תכופות היה מתעמק במחשבותיו, עיניו היו יורות זיקים, וכפות ידיו היו מתכווצות ונעשות לאגרופים מוצקים, והיה מתחיל מזדעזע ומתנענע כאילו חפץ היה לצאת מגדרו הצר, להעשות איש חיל ואמיץ לבב ולנקום נקמת אביו הדקור...

בשעה כזו אפשר היה להבחין מתוך גמגומיו השונים מלים כמו : מפ— — תח— — דם !— — — מ— —ות... ולא נחה דעתו עד שקרא לכלבו שם חדש „תר", * ומזמן לזמן היה עושה הכנות שונות לגלות את עקבות אחמד הרוצח ולגאול את הדם... אולם, בכל פעם, כשבא הדבר לידי מעשה, מצא נמוק אחר לדחות את הענין לשעה יותר מסוגלת...

אשתו פטימה לא ידעה על־דבר צואת עבדול לפני מותו, וכי גלוי וידוע לבעלה מי הוא הרוצח. מתירא היה סלים לגלות אזניה דבר מסתרי נפשו, כדי שלא יפול ערכו בעיניה, שלא תביט עליו כעל פחדן ומוג־לב... וכשהיתה שואלת את פיו למה הוא נרגז כל־כך, היה מתעורר לפתע כאיש שנער מעליו את הזיותיו, והיה משיב בשפה רפה, כי לעת־עתה אין ביכלתו לגלות לה את הסוד הכמוס בלבו. כשיגמר הענין אז יודיע לה. ומתי יגמר הענין ? — התשובה לזה לא ידע סלים בעצמו...

ב.

כשמלאו לעבדול, בנו של סלים, חמש שנים, כבר היה משתעשע עם כלבו „תר". ובמקום שאתה מוצא את עבדול — שם אתה מוצא גם את כלבו „תר".

גם עבדול וגם תר היו חובבים את אחד המקומות, על־יד עץ זית בודד אשר מחוץ לכפר, שהיה מכוסה ירק יעיר־שם ועיר־שם. קרוב היו שניהם מתפרקדים על העשב הקלוש שהציץ מבין החול, עד שהיו נרדמים מתחת לקרני החמה היוקדה.

מי היה מוביל את מי לאותו הזיה, אם עבדול את „תר" או להפך, — היה קשה להגיד,מפני ששניהם אהבו את המקום ההוא. ואולם, מי שראה בצאתם את הכפר, היה צריך לחשוב, כי „תר" הוא הוא שהיה מוביל אחריו את עבדול לאותו העץ... מוציא היה „תר" את לשונו הארוכה והיה מנענעה הנה והנה כשנושם נשימה כבדה ופוחזת ; ושניו הצחורות והחדות כרמחים היו מתיזות ניצוצי־אור שנפלו עליהן מקרניה האדירות של השמש ארץ־הישראלית; יעיניו השחורות המשובצות במצחו הלבן היו עצומות למחצה, — ריר היה תמיד בראש.

ואולם בשעת־צהרים של אחד הימים, כששני הרעים האלה השתעשעו יחדיו, ושמו את פעמיהם להמקום החביב עליהם, עמד „תר" לפתע פתאום והקשיב רב קשב. הבין עבדול הקטן כי דברים בגו, — התחיל רץ לעומת העץ. אולם „תר" נשאר על עמדו במנוחה והביט ישר נכחו, ולא רץ להקדים את עבדול חברו, כדרכו יום־יום. נרמה היה כאילו לא חפץ „תר" הפעם לבייש את חברו בזה שיקדימו במרוצתו. ואולם, לא זאת היתה סבת עמידתו השקטה של „תר", כי לא עברו רגעים מועטים — והכלב מהר לרוץ כחץ מקשת עד שהקדים את עבדול, ולא התעכב על־יד העץ...

ומיד, במהירות־ברק, שב „תר", ושניו אוחזות במקלעת אדומה של איזה בגד ערבי.

הוציא עבדול את המקלעת מפיו של הכלב והתחיל להשתעשע בה. בינתים נשתחרר פיו של „תר" — התחיל נובח בלי־הרף.

כששמעה פטימה את נביחת הכלב המיוחדה במינה, מהרה לראות את הנעשה, ולתמהונה מצאה את בנה משתעשע במקלעת אדומה.

ואולם הכלב לא עזב את מקום עמדתו והוסיף לנבוח נביחת יללה.

השתוממה פטימה ותקרב אל הכלב. מיד מהר „תר" ורץ לפניה, ואחרי רגעים מועטים נשאר עומד על־יד איזה דבר לבן שהיה סרוח על הארץ.

כשנגשה פטימה למקום שבו עמד הכלב, מצאה ערבי צעיר ויפה מוטל על הארץ באין־אונים. רצה מיד לכפר והביאה ערביים שיעזרו לה להכניסו לביתה.

עודם מטפלים בהכנסת הגוסס לבית האפנדי — ובין בני הכפר התחילה התלחשות ומרוצה רבה... כלבי־הכפר נבחו בנביחה איומה... העופות ברחו על נפשן מאימת האספסוף ההומה שהקיף את ביתו של סלים.

לאחר שעה קלה בא השיך, וכשפנה לו האספסוף דרך להכנס הביתה, נכנס ומצא את פטימה העמלה להחיות את נפשו של הגוסס. הפליט השיך קללה מתוך פיו ואמר : „תחת להמית את אויביך — עוד תחמלי עליהם ? — בשם אלה אקללך כי לא יארכו חייך מחיי אויב־בעלך !" והשיך יצא בחרי־אף.

* נקמה, בלשון ערבית

בני ההמון שצבאו על־יד הדלת שמעו היטב את קללת השיך לפטימה היפה. הנשים הצעירות שמחו בלבן כי זכו לראות נקמה בפטימה הנאוה והענוגה; הגברים אָמנם חמלו עליה, אולם לאשה הבוגדת בבעלה עד כדי להחיות נפשו של שונאו — לדבר כזה אין כפרה, ואף לא לפטימה מלאת החן.

פתאום, — הס מסביב. עיני כל נטויות לנקודה אחת. דממת בית־קברות. אצבעות אנשים, וביחוד של נשים, היו נשואות מול האָדם הבא, כאילו רמזו: „הרי גבור היום!" —

ברגלים כושלות ובפנים חורים כסיד, התנודד סלים האפנדי מאיש לאיש ושאל פשר־דבר. ושום בן־אָדם לא ערב את לבו לגלות לו את הנעשה פה, כאילו נאלמה לשונם.

פתאום ראָה את השיך, וכרגע מהר אליו ונשק כף ידו הימנית, ויתחנן אליו שיגלה לו מה קרה.

„אשתך בגדה בך; היא חמלה על אחי־אויבך להציל נפשו ממות. על־כן נתתי לה את קללתי בשם אלה".

אך יצאו הדברים מתוך פיו של השיך, וסלים הרגיש כאילו התמוטט הקרקע מתחת לרגליו...

מיד הוציא את סכינו החד והממורט ויתפרץ לביתו. סקרנותו של האספסוף גדלה פי שבע, אבל איש לא הפסיק את הדממה האיומה ששררה בכל.

כשנכנס האפנדי לתוך ביתו, ראָה את אשתו כפופה מעל גויתו של הערבי הגוסס, אָחיו של אחמד הרוצח, — אָז הוציא מפיו צוחה פראית, ומיד נעץ את סכינו בחזה פטימה. וישוב נשמעה צוחה פראית ואיומה— מפי פטימה — והדממה שבה בבית.

ואולם, לא אָרכה דממה זו. דעתו לא נתקררה עליו. עמד סלים ואָחז בצוארו של הערבי הנוטה למות והתחיל התנקו. רגעים התחיל לראות כימי־חיים... וסלים שאל אותו:

„מה לך ולביתי, אָחיו של אחמד רוצח־אָבי?" —

חגר הגוסס שארית כחו ואָמר: „סוסי השליכני מעל גבו כשנבהל מדבר־מה..."

האפנדי, כפי הנראה, לא שמע כלום ולא התבונן שאשתו פטימה כבר מתה, ושעבדול בנו יחידו משתעשע בסכינו הנוצץ ובדם אמו השפוך...

כל רעיונותיו היו מרובזים בשאיפה אחת: דם!... — לדם הוא צריך!... לגאול את הדם!...

בזכרונו המטושטש העלה אָז את השבועה שנשבע לאָביו טרם מותו כי לא ישקוט ולא ינוח עד אם יעשה כלה ברוצחו. והנה עתה באָה לו בהיסח־הדעת ההזדמנות להשקיט קצת את אי־מנוחתו בזה שינקם לכל הפחות מאָחיו של הרוצח. נחמה פורתא. טוב מעט מאפס. אחרי שהרהר קצת, התנפל שוב על קרבנו ויתחיל ציבטו וחובטו, נושכו ומושבו, והתעלל בו כפריץ־חיות, מבלי דעת שאָחיו של הרוצח כבר מת ולא יחוש ולא ירגיש מכל הנעשה בו.

התאכזר והשתובב סלים האפנדי עד שנפל באין אונים על־יד שני חלליו — — — — — — — — — — — —

.3

בינתים יושב לו עבדול הקטן ומשתעשע באמו היפה המתה. נגש אליו הכלב והביט ישר לתוך עיניו כשואל: „כל זה למה?"...

טבל עבדול את אצבעותיו בדם אמו והתחיל צובע את מצחו הלבן ואת צפרניו של „תר"...

לקח את המקלעת האדומה וקשרה על צוארו של הכלב, ואחר־כך נגש אל אָביו ששכב באין־אונים בין שני החללים שהפיל.

שחק והתלהלה עבדול הקטן בסכין החד והחלק עד שהניחו על צוארו של אָביו, והתחיל להוליכו אָנה ואָנה... ולא אָרכו הרגעים — ואותו הדם שסער ובער לפני שעה קלה, נזל, פעפע ורתח עד שנתיבש ונשתקע באדמה השחורה שאָביו ואבי־אָביו דרכו עליה...

ממחרת־הבוקר הביאו את עבדול הקטן לביתו של השיך.

.4

כשמלאו לו לעבדול ארבע־עשרה שנים, כבר יצא לו שם בגבורתו ובאומץ־לבו. עשוי היה לבלי־חת מפני כל.

פעם קרא לו השיך ואָמר: „עבדול, אבי־אָביך נרצח בידי שונא. גם אָביך כבר איננו בין החיים. אולם רוצח אבי־אָביך עודנו מתהלך עלי אדמות. הלא הוא בעזה. בודאי ינסה לרצוח גם אותך נפש, כי אָביך הרג את אָחיו. ובכן, עתה באָה השעה, כי תראה את אומץ־לבך וגבורתך, למען גלות את החרפה מעל משפחת עבדול האפנדי. ידוע תדע כי רב טוב צפון לך אם תמלא את חובתך זו. בידי שמור מפתח האוצרות של אבי־אָביך, ולך אתננו כאשר תעשה נקם ברוצח."

הזקיף עבדול את קומתו ונשבע כי לא ישוב מעזה בלתי אם ישמיד את הרוצח.

מיד לקח לו את אחד הגמלים, את „תר" ומקלעתו האדומה — וילך לנגב.

לערב יום־מחרת נכנס האפנדי הצעיר לעזה; ויגע ומצא את הרוצח. ובאותו לילה חנק את אחמד במקלעת האדומה, ועזב את עזה.

*　　*　　*

כששב עבדול הצעיר, עטרוהו בני הכפר בשם „עבדול הגבור".

מסר לו השיך את המפתח לאוצרות אָביו־זקנו הנרצח, וגם את בתו היפה נתן לו לאשה...

וכשמת השיך — ירש עבדול את משרתו...

ברלין

מכתבים.

מאת

ראובן בריינין.

———

ב.

ראשי החברה החדשה משתדלים להרחיב את דעותיהם והשקפותיהם גם על־ידי אספות בצבור, על־ידי מגלות וחוברות ועל־ידי יצירות חדשות בעולם הספרות והאמנות; ואולם כל העבודה הזאת עומדת אצלם בשורה השניה, לא זאת היא העיקר. עבודה זו דבר טפל היא. עבודתם הראשית היא הרכשת „נפשות חדשות“ על־ידי השפעתם הפרטית בקרב מכיריהם ומיודעיהם הקרובים. לא מספר החברים, לא כמותם, כי־אם איכותם הוא העיקר. ה„חברה החדשה“ אינה מתקרבת אל ההמון הפשוט, ואף לא אל ההמון של המשכילים. ה„אנשים החדשים“ אינם יורדים אל האספסוף ואינם חונפים לה„עם“. אין בחפצם להיות מובנים ומוסברים לכל הפונים אליהם, כי הפשרות שנואות להם. תכסיסי המפלגות וערמומיותיהן, הנדיבות והתורות — לתועבה בעיניהם. שואפים הם להיות בראש העם.

ה„אנשים החדשים“, כי רואים לנפשם בני חבריה זו מבקשים בעמיתיהם רק את התוכן הפנימי, את נפשם ולבבם ואת שאיפתם להיות היים חדשים בצורה חדשה, יותר שלמה ויותר אנושית, ולמען יתאמצו יחד להוציא אל הפועל את כל המחשבות הגדולות, את כל האידיאלים הנשגבים, אשר חשבו ואשר חזו מורי האנושות ונביאיה. זכיותיו של האדם הפרטי, תביעותיה וצרכיה של הנפש היחידה קדושים בעיני ה„חברה החדשה“. בין חבריה, וגם בין מיסדיה וראשיה מצאתי יהודים במספר הגון. ולא רק יהודים סתם כי אם גם ציונים מפורסמים. בין ה„אנשים החדשים“, המתאמרים להיות חדשים יש למצוא בני מפלגות מדיניות שונות, שגם השקפותיהם בענייני מדע ואמנות רחוקות זו מזו. הצד השוה שבהם: כולם מודים ומכירים שלכל אחד בלבדו אי־אפשר לברוא „ארץ חדשה“ ולהגשים בפועל את האידיאלים הרמים. התאחדותם של האחים הוא תנאי הכרחי ליצירתו של גוף שלם ומפותח, של גוף מיושב ומסודר באבריו ועשיר בתפקידיו. על־ידי התאחדותם של יחידים בעלי שאיפות גבוהות וחזקות, יתעיקרו על־ידי החיים המשותפים והנוסדים על יסודות ויחוסים חדשים תבנית אנושית, או לכל הפחות אומה יותר שלמה ויותר מסודרת.

הסופרים והאמנים היהודים הצעירים, אשר לא תפסו עוד מעמד הגון בחברה ואשר אין להם גם מסורת מיוחדה - את הבנים החורגים של גרמניה ושל הספרות או האמנות הגרמנית, נמשכים אחרי ה„ארץ החדשה“ המובטחה על־ידי נביאי ה„חברה החדשה“. ה„חברה החדשה“ קנתה לה בית מיוחד בברלין. שם יבואו יום־יום החברים היותר קרובים זה לזה ברוחם ואשר עתותיהם בידם, כלומר אלה הסופרים והאמנים בעלי הנפש ואין להם עבודה בפרנסת קבועה. פעם בחודש מתאספים החברים באחד האולמים הגדולים של „בית־הבנאים“. אל האספות האלה יבואו גם אורחים הרואים ובלתי הרואים, ורבים אנשי העט או החרט, אשר את הישן עזבו ו„חדשים“ עוד לא נהיו. באספות הללו יקראו ראשי החברה מאמרים מלאי מליצות נשגבות וניבים חדשים. הנני רושם לדוגמה שמותיהם של הרצאותיהם: ה„חכמה העליונה“, ה„חיים של יושבי אור“, „דבר אל המעטים“, „אלהים חדשים“, „התאחדות החפצים“, ה„אל המנוצח“, „חיים של קודש ושל חג“, „הישנים והחדשים“, „לפני הסעודה“. ההרצאות האלה מצטיינות בסגנון מלוטש ומעובד, ואתה שומע בהן ניבים של מין קבלה חדשה, קבלה המתגלה במבטאים רקים מן הרגיל, שאין כל מוח מכילם. באספות האלה ישירו גם שירים חדשים ומנגנים על הפסנתר גם מנגינות ישנות ומלאות מסתורין. השירה הלירית והמנגינה בכלל ומלבד עתידים לתפוס מקום חשוב בחיי ה„חברה החדשה“. בלילות הקיץ מתלקטים החברים לשיירה אחת ונוסעים לסביבות ברלין היפות לשם טיול, והם מבלים את כל שעות הלילה בחיק הטבע תחת כפת הרקיע הזרוע כוכבים ומעוררים את השחר.

בלילות הטיול האלה, בסבכי היערות, במרחבי האויר הצח ישאו ראשי החבורה את מדבריותיהם, המלאות קדושה והשתחויה לפני ה„אדם החדש“, שהוא ארץ חדשה. באחד מלילות הטיול האלה שמעתי את נאומו של יוליוס הארט. רשמתי קטע מדבריו שנשאם בדביקות חרישית ובקול מלא סודיות: „... בהיותנו אנשים חיים, אין אנחנו מבקשים את האמת, כי אנו בעצמנו הננו האמת בעצמה. כי החיים הם המה האמת והתכלית האחרונה של הכל... ליצור ולשכלל את עולמי אני — יהי התוכן וזאת היא המטרה של חיינו. החיים — ואפסם עוד. הננו עומדים ממעל לעולמנו והננו היים באלהי אמנות ויצר, והננו בוראים את שירת חיינו בצלם דמותנו וכצלמנו. הגולים והאנושות שואפים ומשתוקקים להיות כחומר ביד היוצר, כמהים הם להיות שירה נשגבה ונעימה — נחיש נא לפתח נשמתנו החדשה בבשר החי...“

המלים האלה אשר עורר משתתם הוא להרבות את האדם אל דור הטבע ולהחדיר את הנפש החדשה משאיפות רחוקות רוממות ומתעלות, תעניני העירים רחשי לבבם, — מדירים האלה אינם נראים גם מדברים ובדיות, שיש בידם לעורר שירה ברבות בני האדם ה„ישנים“, ומעשיו ילדות שאינם מיודעים יפה עם מישני אדמתנו.

בקרתי את בית ה„חברה החדשה“ פעמים אחדות ואתבונן להתנהגותם של החברים. התיחסותם ההדדית היא בשוטה ופנימית. ניכר היא מקירות אמתית או עשוי ומלאכותית רפואה. צד של דתיות, של רזיות, של בנין יתירה מרחף על היחסים שבין החברים, ויש בהם מעין יחסי בני אדם השייכים לחברה מסתורית. ראיתי בין החברים גם סופרים ואמנים גדולים, רובם מבעלי ה„מחר החדש“, ואף כי שונים הם זה מזה בסגולותיהם הנפשיות ובתכונותיהם הלאומיות, בהשקפותיהם ודעותיהם, בכל־זאת מאוחדים הם בשנאתם

הכללית לסדרי החיים הישנים, אשר „שירתם כבר הושרה" ובתשוקתם העזה לארצות האושר וההארמוניה, אשר עוד לא נגלו. בבית ה„חברה החדשה" קוראים החברים איש לרעהו את יצירותיהם הספרותיות. אלה קוראים בלחש וכונה, ואלה שומעים דומם ובהקשבה מיוחדה. ואחרי הקריאה שיחות והשתפכות־הנפש. ובאותו הבית, שנ עד להיות מעין מקדש מעט להסופרים והאמנים, מצאה הפראזות הנבובה קן לה, אותה הפראזה עצמה אשר מפניה הם בורחים, אותה הפראזה אשר אכלה את האדם הישן ממוח ועד לב.

הַצִּילוּ אֶת „הַצְּפִירָה"

ממערכת „הצפירה" שבורשה פנו אלי במכתב לאמר:

„המצב הטראגי שבו נמצאת „הצפירה" מפאת מקרי המלחמה של הירחים האחרונים, שהפסיקו את החבור בין פולין וליטה ורוסיה הלבנה, מכריחנו לפנות אליך במכתבנו זה — לעשות דבר־מה בעד „הצפירה" באמריקה, בכדי להציל את היומן העברי היחידי בגולה מכליה.

„בודאי ישנן שם הסתדרויות שאפשר לעורר אותן לעבודה בעד „הצפירה" אם רק ימצא המעורר שיברר להן את המצב כמו שהוא.

„כל חותם וחותם שיתרבה לנו באמריקה מביא לנו הצלה".

וזה עתה קבלתי משם טלגראמה תכופה:

„הצילו את „הצפירה"! אספו חותמים!

פידלישבסקי, גרינבוים".

העתון היומי „הצפירה" הוא זקן העתונים העברים, היומן העברי היחידי שבחוץ־לארץ והתופס עמדה חשובה בקרב היהדות שבפולין. הציונים וחובבי העברית שם מקריבים בשביל קיומו הרבה יותר מכפי כחותיהם. עתה אין הכחות האלה מספיקים עוד. אם לא תנתן להם עזרה מן החוץ, מאמריקה, מרכז היהדות היחידה שיש בכחה להושיע תשועה חמרית, ממשית, תחדל „הצפירה" מצאת. ואני פונה בזה אל טובי הציונים והעברים הנלבבים שבאמריקה בקול־קורא לעזרה: הצילו את „הצפירה"!

אלף אחד של חותמים באמריקה יציל את „הצפירה" ממות.

הרוצים לחתום על „הצפירה" יואילו לפנות אל ההסתדרות הציונית פה על־פי הכתובת:

Zionist Organization of America, 55—5th Avenue, New York (for "Hacefira")

מחיר החתימה: לשנה — 15 דולארים, לחצי שנה — 8 דולארים.

בברכת התחיה העברי,

בן־אביגדור.

ניו־יורק, ד׳ כסלו.

חֲדָשׁוֹת וּמְאֹרָעוֹת

יחס „הועד היהודי האמריקאי" אל ההצהרה הבאלפורית.

באסיפתו השנתית ארבע־עשרה של „הועד היהודי האמריקאי", שהיתה כלפני שבועות אחדים בניו־יורק תחת נשיאותו של לואיס מארשאל, חדש הועד את החלטתו שקבל כבר בשנת 1918: לעזור להתגשמותה של ההצהרה הבאלפורית בדבר בנין בית יהודי־לאומי בארץ־ישראל.

באסיפה נקרא דין־וחשבון בדבר עבודת המחלקה הסטאטיסטית המאספת מספרים בנוגע להשתתפות היהודים בצבא האמריקאי בזמן המלחמה. נאספו כבר מספרים מדויקים בדבר 180,000 חילים יהודים, ועל יסוד השערות קרובות לאמת נערך המספר הכולל של החילים היהודים בצבא־המלחמה האמריקאי מ־225,000 עד 250,000.

בדין־וחשבון הכללי נזכר גם־כן הסיוע שנתן הועד ליהודים הפולניים וכן נזכרה עבודת הועד לעזור בעד האנטישמיות המתפשטת בארץ בעת האחרונה על־ידי מוסדות יהודיים שונים.

מר לואיס מארשאל נבחר שוב לנשיא הועד; ד"ר סירוס אדלר מפילאדלפיה ויוליוס רוזנוואלד משיקאגו נבחרו בתור סגני הנשיא. הקולוניל יצחק מ. אולמאן מניו־הייבין נבחר בתור חבר הועד הפועל במקומו של הקולוניל המנוח הררי קושלנד.

* * *

מכתב חוזר אל כל הסתדרויות הסיוע מאת „הסתדרות הסיוע היהודית העולמית" פאריז.

הועד הפועל של ועידת הסיוע היהודית העולמית פנה לכל הסתדרויות הסיוע במכתב חוזר, מספר 1, הבא:

אדונים נכבדים! ועידת הסיוע היהודית העולמית שהיתה בקארלסבאד בימים הל׳ 13 לאוגוסט, שנה זו, בהשתתפות אישי תפקידים גדולים עומדים בעת הזאת בעבודת הסיוע היהודית, הטילה על המועצה המרכזית שהיא בחרה את התפקיד לעשות, קודם כל, כל מה שנחוץ ואפשר בכדי לאחד את הסתדרויות הסיוע היהודיות לשם עבודה משותפת לטובת העניים של היהודים שנמצאים במזרח־אירופה, ובכדי להכניס אחדות ושיטתיות בכל ענין הסיוע שהוזנח ונפרע עד כה על ידי עבודתן הנפרדת של הסתדרויות שונות.

הועידה הכירה את עבודת הסיוע בתור אחד מעניניה של כל האומה כולה, שצריכה להעשות בכחות־עם מאוחדים ומשום זה היא סוברה, שצריך להרוס את המחיצה שמבדילה עוד לעתים קרובות על הרוב בין חלקי האומה שיש ביכלתם להקריב ולעזור ובין אלה שנזקקים ונצרכים באופן זמני לעזרה ולסיוע אבל בכדי להשיג את האחדות הזו ובכדי להעמיד את כל עבודת הסיוע על יסודות נכונים, צריך שכל הסתדרויות הסיוע תתאגדנה בקשר תדיר והדוק עם אורגאן הסיוע המרכזי, שהועידה בחרה בו, ועל־ידו — ביניהן גופא, כך שאורגאן זה יהפך למקלט המרכזי שאליו נכנסות כל האינפורמאציות והידיעות ששייכות לעבודת הסיוע, בדי שעל־ידי כך יוצר

לאמיראט מרכז הנסיון המרכזי, שבאמצעותו ייעשו הנסיונות והבקיאות של הסתדרות אחת לשניה.

הננו מבקשים מכם, ומקוים אני שתמלאו את בקשתנו, להמציא לנו עד כמה שאפשר יותר מולדים חמרים שונים, הן בארץ שנתפרסמו בזמנם והן בארץ שעדיין לא נתפרסמו בנוגע לפעולות הסתדרותכם מיום הוסדה עד היום (קולות-קוראים, ברושים, דינים-וחשבונות, צרכים, חוברות וכו'). במיוחד נבקש השולח לנו גם להבא חומר כזה וגם הודעות תכופות, ומה שאפשר יותר מדויקות, על מצב הסיוע במקומכם בכלל ועל-דבר העבודה של הסתדרותכם בפרט.

הועד הפועל של הסתדרות הסיוע היהודית העולמית נגש לעבודתו בזמן קשה ומעורפל בשביל כל האומה כולה. לצרות העתיקות והתדיפות הקודמות נוסף בזמן האחרון פרק איום חדש — חורבן היהודות הפולנית שבא בעקב המלחמה הפולנית-הרוסית ותוצאותיה בשביל ההמונים היהודים בסביבות המתאימות, שורת הפרעות החדשות במזרח-גליציה וכדומה. יותר מאשר בכל זמן אחר נחוצה בעת הקאמצית מאוחדת של כל הכחות החיוניים של העם כבדי להציל את האומה מכליון ומירודה מוסרית.

הועד הפועל מרגיש איזו אחריות גדולה מטילים עליו זמן זה ומצב הענינים. אבל בטוח הוא, שכל הסתדרויות הסיוע יעזרו לו לגשם את התפקידים החשובים לטובתו של העם היהודי.

הננו מחכים לידיעותיכם והודעותיכם.

בכבוד רב,

הועד הפועל של ועידת הסיוע היהודית העולמית.

יושב-הראש ל. מוצקין,

המזכיר הראשי ד"ר א זאלקינד.

נ. ב. הועד הפועל מבקש מאת ההסתדרויות היהודיות לסיוע ולעזרה עצמית שעדיין אינן עומדות בקשר אתו להמציא את מעניהן לפי הכתובת הזו:

Comite Executif de la Conference Universelle Juive de Secours, 10 Place Edouard VII, Paris

* * *

מפעולות הסתדרות המורים באמריקה.

בהסכם עם החלטות הועידה בקליבלאנד נגש הועד הפועל המצומצם לפעולות ממשיות אלו:

א) על-יד הועד הפועל נסתדר ועד בוחן ארצי, שמטרתו תהיה לקבוע נורמה לידיעותיו של המורה העברי ולתת תעודות למתכוננים להוראה אחרי הבחנם. תחת השגחתו של הועד הארצי יהיו ועדים ועדיות שעל-יד כל מרכזי מורים חשוב.

חברי של הועד הואיל לבער במדה ידועה אחרי ההפקרות השוררת בשדה החנוך, שלא יהא „כל הרוצה ליטול את השם מורה בא ונוטל".

מזכיר הועד הנהו מר ח. א. פרידלאנד יחד חברים הנם כולם מורים ומחנכים מומחים ומפורסמים.

ב) התאשרה כבר על-ידו הממשלה הוצאת הספרים של הסתדרותנו בשם: „למען תינוקות של בית רבן"

להוצאה זו התפללו טובי המורים העברים וחובבי תרבותנו באמריקה זה שנים רבות.

חוסר ספרות-קריאה ילדותית היה תמיד מורגש במדה מבהילה, ובעת, לרגל חורבן המרכזים היהודיים החשובים בארצות אירופה, נשאר הילד האמריקאי בלי כל אפשרות של השתלמות בלמודיו העבריים מחוץ לכתלי בית-הספר.

הוצאתנו זו באה איפוא לספק לראש וראשונה את הצורך הלאומי והחנוכי הגדול הזה.

ההוצאה מבוססת על יסוד של מניות בנות חמשה דולארים בשביל לתת את האפשרות לכל אחד ואחד המתענין בחנוך העברי להשתתף בה, ולפי החלטת הועידה נוכל לגשת לעבודה אחרי שיגיע הונה לסכום של עשרת אלפים דולארים.

לשכתנו עבדה בנדון זה תכנית של עבודה והכינו את כל החומר הדרוש לכך ומכירת המניות באופן אינטנסיבי על-ידי כל אגודותינו לעריהם תתחיל בקרוב.

על-ידי השתדלותנו וביחוד הודות למרצם של אחדים מטובי המורים העברים בעיר ויניפג, קנדה, נתיסדה בעיר ההיא אגודת מורים של מערב קנדה בתור סניף להסתדרותנו. האגודה מונה לפי שעה עשרים חבר, אבל לפי דברי מזכירה, מר א. אולאי, יש לה תקוה להתרחב ולהתפתח. ועוד פנה הנוכית אחת התחזקה בזמן האחרון והיא פילאדלפיה. על מורי עיר זו עבר משבר קשה לרגל שביתתם הארוכה, אבל סוף-סוף הוציא הועד המפשר את משפטו ובהרבה פרטים נצחו המורים נצחון גמור. ביחוד מענין הסעיף הדורש ליצור בפילאדלפיה ועד בוחן למורים ולמנהלים גם יחד, אשר ידרוש מאת כל העוסקים בהוראה לעמוד על המבחן ולקבל תעודה.

באספתם האחרונה השתתף גם מר הלוי, מזכיר הסתדרות המורים. מצב רוח הדברים התעודד לרגל נצחונה, ויש תקוה, כי זו האגודה אשר רבים מאתנו כמעט שנואשו לראות ברכה בה, תשוב ותפרח לטובת מוריה ולטובת החנוך בעירם ובארץ כולה. ושמחים אנו לציין ביחוד את התמכרותו לעבודה הבלתי-רגילה של אחד מטובי המורים שם, הוא מר מ. קופר-שמיט, מזכיר האגודה.

* * *

בארץ-ישראל.

— הכרוזה של ה„בית-נאמן". הנהלת הספריה הלאומית בירושלים פרסמה כרוז לכל הסופרים העברים לשלוח את ספריהם לספריה הלאומית.

— יהודים במשרות הממשלה. לפי ידיעה מירושלים מנה הנציב בעת האחרונה מספר הגון של יהודים בתור פקידים בדיפארטאמנטים נכבדים של הממשלה. הדיפארטאמנטים האלה הם: של משפטים, חקלאות, מסחר ותעשיה ושל עבודות צבוריות. בדיפארטאמנט האחרון נתמנה בין האחרים גם יהודה גראזובסקי. מר קיסלמאן, מי שהיה המפקח על החשבונות בהסתדרות הציונית האמריקאית, נתמנה כתור מזכיר של דיפארטאמנט התגירות.

— שאלת הגבולין בעתונות העברית. העתונות העברית דנה בכובד-ראש על כל פרטי שאלת הגבולין של הארץ העברית, שתכנית הגבולין, כפי שהיא מוצעת עכשיו, היתה מפרדת את המשובות היהודיות הנכבדות בצפון גליל ומבדלן את חלקות האדמה השמנית שמעבר הירדן מארץ-

ישראל. לפי התכנית של עכשיו גבולות ארץ־ישראל רק אלף ושמונה מאות קילומטרים מרובעים. העתונות העברית דורשת לעורר על ענין זה את דעת הקהל האירופאית.

— דרישות האזרחים בדבר הגבולין של הארץ. „מועצת האזרחים" שאירגן הנציב כלפני חדשים אחדים מבאי־כח כל הקהלות הגויות והדתיות שבארץ קבלה בישיבתה האחרונה החלטה, הדורש מאת הממשלה המאנדטורית כי הגבול הצפוני של ארץ־ישראל יהיה מעבר לנהר הליטני וכי כל הככר של עמק הירדן וכן הנהר ירמוך וכל הנהרים הקטנים הנמצאים בקרבת המקום ההוא יחשבו על ארץ־ישראל. ה„מועצה" בקשה מאת הנציב, כי יביא את דרישותיהם לפני ועדת הממשלות המאוחדות.

„המועצה" מבקשת כי הנהרות והנחלים הנזכרים נחוצים לארץ כדי לספק כח אלקטרוני בשביל התעשיה.

— השתתפות החרדים בועד הלאומי של אספת הנבחרים. הצירים של החרדים לאספת הנבחרים, שעזבו בהפגנה את הישיבה האחרונה של האספה, החליטו עכשיו — לפי ידיעה אחרונה מירושלים — להשתתף בעבודות הועד הלאומי שנבחר מטעם האספה ושתפקידו הוא להוציא לפעולות את החלטות המושב (סיבוב) הראשון של האספה ולסדר את המושב השני של הנבחרים.

הצירים החרדים בחרו מקרבם אל הועד הלאומי את הרבנים: [illegible] צירלסון, ספיר ו[illegible].

— במשרד המשפטים. הנהלת השעורים המשפטיים שנפתחו מטעם הממשלה, פנתה אל מדרש הלשון בבקשה למנות ועדה לעבד יחד עם השופטים את הטרמינולוגיה הנחוצה להוראת תורת המשפט בעברית.

בישיבה האחרונה נבחרה הועדה, ואלה נכנסו: אליעזר בן־יהודה, א. מ. ליפשיץ וד"ר אהרן מוזא. הורשו לצרף לועדה זו את אחד הדיינים המומחים במשפט ישראל.

— הרצאת הפרופ' ד"ר א. ש. יהודה לפני קהל גדול, ברובו מורים, שמלא את אולם [illegible] „ציון" הרצה הד"ר יהודה ביום ט' חשון על „שירי הישוב העברי בספרד". ההרצאה נערכה על ידי ועד המורים העבריים לטובת בית־[illegible].

[illegible] פתח את הנשף בבהירות יפה על נושא ההרצאה וספר בשבחו של המרצה.

בשפה יפה מתובלת בקטעים משירתנו העברית בספרד דבר המרצה על התהוות הישוב העברי בספרד לפני [illegible] שנה (עדים על זה שמות הערים ארץ־ישראליות בפי [illegible] מקדה [illegible]), [illegible] השקפה כללית על „תקופת הזהב" והראה בתמונות את הערים הישוביות ביותר שבהן גרו יהודי הדורות גדולי ספרד. [illegible] בתי־כנסיות שונים. רבים מהם נשארו בעינם. כלם נהפכו לכנסיות לנוצרים ומאחדים מהם [illegible] ונם עברו לרשות הממשלה או לרשות האקדמיה [illegible] שקבעה תקציב מיוחד לשמירתם.

זכר היהודים נשאר חי בעם הספרדי אפילו בכפרים הנדחים ביותר, לטובה או לרעה. רבים מאמינים ואומרים שמיום שגלו היהודים ירדה הארץ פלאים. רבים מתפארים שהם מגזע היהודים, מה שאין כן „הג'אטו" צאצאי האנוסים היושבים בעיר פלמה די מיורקה, שהמירו את דתם בשנת 1391 עם יהושע הלורקי בראשם.

ההרצאה והתמונות היפות היו מעניינות ויחד השומעים הודו למרצה במחיאות כפים ממושכות.

התנועה הלאמית

הועידה השנתית של ציוני אמריקה. עם מסירת הגליון הנוכחי של עתוננו לדפוס נפתחת בבופלו הועידה השנתית הכ"ג של ציוני אמריקה, זו הועידה שעלולה לציין התקופת־מעבר בהיסטוריה הציונית האמריקאית ושאלותיה נשואות עיני ציוני כל הארצות בכלל ועיני יהודי ארץ־ישראל בפרט. — תצטרף נא איפוא ברכת עתוננו על כל יתר הברכות הנשלחות אליכם, צירים יקרים!

וברכתנו בפרט היא: יהי רצון, שהחלטותיכם תחזקנה את בני בית ישראל בארצנו ועם [illegible] לבנין תרבות ישראל, התרבות העברית, [illegible] בארץ.

עורך „התורן", ראובן בריינין, משתתף בועידה בתור חבר הועד־הפועל הציוני. ואחרי שובו יספר את רשמיו והשקפותיו לקוראינו.

הידיעות הראשונות במערכת „התורן" הגיעו מהסוכנות היהודית הטלגראפית האלה:

— וייצמן שלח לועידה את מר יוסף כהן בתור בא־כחו.

— הנהלת „קרן היסוד" בלונדון שלחה לועידה טלגראמה של ברכה, שבה היא אומרת בין יתר הדברים: הועידה הציונית בלונדון קבלה שתי החלטות יסודיות בנוגע ל„קרן היסוד". ראשית, שכל [illegible] יש לו חלק במפעלים ארץ־ישראליים העיקריים [illegible]. ושנית, שההפרשה ל„קרן היסוד" תהיה בצורת מעשר מן הרכוש הפרטי. [illegible] בכל תוקף בעיקרים האלה היא מבינה, ששיטת הבנין [illegible] צריכה להתאים לתנאי החיים המיוחדים באמריקה והיא צריכה להיות על־פי הסכם הדדי בין ההנהלה ובין הועד הפועל שלכם. הנהלת „קרן היסוד" נכונה לעזור לועידתכם בכל מרצה ובמסירותה.

[illegible] על הטלגראמה הם: [illegible], ואבינסנגרי, [illegible], ואסיפובסקי ווייצמאן.

— מורגשת תסיסה בקרב הצירים לרגלי שאלת התיקונים בתכנית ההסתדרות. השקפה אחת של הרוב, היא בעד בטול ועד ההנהלה של ההסתדרות ובעד הגדלת סמכותו של הועד הפועל הארצי, והשקפה אחרת של המיעוט — בעד קיומו של הועד הנוכחי.

במובן שיש שתי השקפות בנוגע לשאלת מס החברים. חלק גדול של הצירים הוא בעד הגדלת המס השנתי לששה דולארים, וכל חבר יקבל גם אחד מעתוני ההסתדרות. ולעומת זה ישנם באלה, וביניהם [illegible] הרבה צירים מהפרובינציה.

המתנגדים בכל תוקף לתקון זה. אלה רוצים, שהמס הקודם ישאר כמו שהיה: שני דולארים לשנה, דולאר אחד בתור „שקל" ודולאר אחד להוצאות ההנהלה. יחד עם זה הם דורשים שהקציבו ההוצאות בשביל השכונות ויקבע בהתאמה לתנאים המקומיים.

* * *

התכנית של הועידה.

ישיבת הפתיחה — יום החמישי, 25 נובמבר, שעה 11 בבוקר: 1) נאומי קבלת פנים רשמיים. 2) נאום הפתיחה של השופט יוליאן מאק, נשיא ההסתדרות. 3) הודעות. 4) אזכרות לנשמות ישראל פרידלאנד, ברנארד קאנטור ועסקנים ציונים אחרים שמתו במשך השנה. 5) התחלות כלליות.

ודין־וחשבון מפעולות הועד הפועל עלידי יעקב דיהאז, מזכיר הועד הפועל; לואיס ליפסקי, מזכיר ההסתדרות; ושייצאר, גזבר, יעקב ניימאי, מזכיר מחלקת החנוך.

ישיבה ב' — יום החמישי, שעה 2:30 אחרי הצהרים: 1) הודעות. 2) ויכוחים על הדין־וחשבון של הועד הפועל. 3) דין־וחשבון של ועד האשור. 4) הודעות בדבר מנויי הועדים והתקציב, להעמדת פקידים והחלטות כלליות.

5) תכנית בשביל המפעלים לטובת בנין ארץ־ישראל. הועד הפועל יציע את הצעותיו לכל אחת מהפרובלימות הבאות: השתתפות כל חלקי העם היהודי במפעלים המכוונים לבנין הארץ; מפעלים צבוריים או חברות מסחריות והגשמת מפעלים שונים; הלואת הממשלה הארץ־ישראלית; יסוד באנק חקלאית ואפותיקאית; הבדלת הכספים הניתנים לשם עסק מהכספים הניתנים לשם נדבות; „קרן היסוד" ועוד הצעות שונות. (מפני אי־יציאת הגליון של „התורן" בזמנו מסבת השביתה של מסדרי האותיות בבתי הדפוס, לא יכולנו, לצערנו, לפרסם בשעתן את ההצעות החשובות בדבר בנין ארץ־ישראל בניסחתן המלאה וכן את ההצעות בדבר התיקונים ההסתדרותיים. — המערכת).

אספות שונות. הערב של היום הראשון לועידה מוקדש לאספה השנתית של „הדסה", לאספת עסקני הקרן הקיימת ולישיבות חברי הועדים.

ישיבה ג' — יום הששי בבוקר: 1) משא־ומתן בדבר אופן בחירת חברי הועד הפועל הארצי. 2) הצעות של הועד הפועל בדבר שנויים בתכנית ההסתדרות.

ישיבה ד' — יום ו', שעה 2 אחר הצהרים: 1) שונות. 2) המשך ההצעות בדבר תקונים הסתדרותיים (ביניהן על המס השנתי של החברים). 3) קבלת החלטות בדבר תקונים בקונסטיטוציה של ההסתדרות הציונית, שיגרמו להם התקונים ההסתדרותיים שיתקבלו עלידי הועידה.

יום השבת. תפלה בצבור ונאומים בבתי־הכנסת השונים.

מוצאי־שבת. 1) ישיבה שניה של „הדסה". 2) אספת עסקני השכונות.

ישיבה ה' — יום הראשון בבוקר: 1) הצעות ועד התקציב, ויכוחים, החלטות. 2) דין־וחשבון של הועד להעמדות. 3) העמדות עלידי הצירים. 4) הצעות הועד לרזולוציות.

ישיבה ו' — יום הראשון משעה 1 עד 3 בצהרים: בחירת הפקידים והחברים של הועד הפועל.

ישיבה ז' — יום הראשון, בשעה השלישית: 1) דין־וחשבון על „אחוה־ציון" (ציון קומיטה) עלידי מר ב. רוזנבלאט. מר וויינשטיין ימסור דין־וחשבון על „באלפוריה". 2) ויכוחים. 3) הועד לרזולוציות יציע רזולוציות חדשות. 4) הודעות על תוצאות הבחירות. 5) סגירת הועידה.

אספה פומבית. ביום הראשון, בשעה השמינית בערב — אספה ציונית פומבית באולם „ברודוויי אודיטוריום". הנואמים: השופט מאק, הרב א. ה. סילבר והמטיף העממי צבי מאסליאנסקי.

* * *

סדור קרן היסוד

זה עתה הסתדר בלונדון המשרד הראשי של „קרן היסוד". הוחלט לעשות תיבה הצעדים בעד הכרת „קרן היסוד" בתור חברה בעלת משפטית. הסתדר ועד הנהלה שישמש עד הקונגרס הציוני הבא. האדונים ב. פייביל, ז. זאבוטינסקי, י. נוידיק וה. זלאטופולסקי נתמנו למנהלים. בארבת הועד הפועל המצומצם של ההסתדרות הציונית ישתתף בהנהלה בתור גזבר. את התפקיד הזה ימלא מר יוליוס סימון. מר ליאו הרמאן יהיה מזכיר ההנהלה.

המשרד הראשי להסתדרות ולתעמולה נמצא ב־75 גרעיט רוסעל סטריט, לונדון.

מחלקה מיוחדת לעבודת „קרן היסוד" בארצות אירופה המרכזית הסתדרה בברלין תחת הנהלת האדונים יוליוס ברגר, קורט בלומנפלד וד"ר ארטור הנטקה, שנבחר לראש־ראש.

— העתון „מורגן זשורנאל" הניו־יורקי קבל ידיעה מאת סופרו הלונדוני, כי יחד עם ד"ר וייצמאן יבואו לאמריקה המנהיגים הציוניים: זאבוטינסקי, נוידיק, זלאטופולסקי וד"ר שמריה לוין.

* * *

נורדוי ומארמורק באספה ציונית.

סופר לשכת העתונות היהודית מפאריז מודיע, כי נורדוי ואלכסנדר מארמורק נאמו שם — בפעם הראשונה אחרי הועידה הציונית בלונדון — באספה פומבית על המצב הנוכחי בציוניות.

מארמורק בקר את ההנהלה הציונית, אולם יחד עם זה דרש מאת הנאספים לתמוך ב„קרן היסוד".

נורדוי נשא נאום תכניתי, שבו חזר שוב על דרישותיו המפורסמות: 1) הגירה חפשית, 2) גדוד עברי בארץ־ישראל, 3) שלטון עצמי יהודי, אחרי שהיהודים יהיו רוב התושבים בארץ.

במובן הזה, שהקונגרס הציוני יקרא בקיץ הבא, בחודש אפריל, והציונים יביעו בגלוי לב לכל העולם את דרישותיהם ושאיפותיהם.

* * *

כרוז בדבר מליון שקלים.

כפי שמודיעה לשכת העתונות היהודית הוציא הועד הפועל הציוני בלונדון כרוז, שהציונים יאספו במשך השבוע של חג החנוכה הבא במיליון שקלים.

* * *

החלטות התשובות של ועידת המזרחי בבאלטימור.

— החלטות ועד ארץ־ישראל. הועידה מביעה אף דרישתה המוחלטה של הסתדרות המזרחי באמריקה, כי תחומי ארץ־ישראל לא ישתנו ולא יופחתו מאלה שהוגבלו בשעת הועידה הציונית העולמית בלונדון, כפי שהם מסומנים בתוך כתבי־קדשנו, מקובלים על־ידי מסורתנו ומותנים בתוקף החיים האיקונומיים המתפתחים בארץ גופה.

— הועידה השבועית של ה„מזרחי" באמריקה מקדמת בברכה ומתוך קורת־רוח את ההחלטה שנתקבלה בועידה הציונית בלונדון על־דבר „קרן היסוד" לבנין ארץ־ישראל. הועידה מבטיחה בזה להקדיש את כחותיה של כל הסתדרות המזרחי לשם קבוץ כספים בעד הקרן התשובה הזאת ולשם הצלחתה המוחלטת.

הועידה מאשרת בזה את צעדיו של הועד הראשי של המזרחי בהצעתו שהציע לפני ההסתדרות הציונית האמריקאית, כי לשם השלטת האחדות והשלום בעבודה הציונית תתנהל התעמולה בעד „קרן היסוד" על־ידי שתי ההסתדרויות ביחד, בתנאי אם ההסתדרות הציונית תמלא אחרי הדרישות הצודקות המסוימות של המזרחי.

אולם הועידה מחלטת בזה, כי אם ההסתדרות הציונית האמריקאית לא תסכים להצעה זו, אז על הסתדרות המזרחי למלא את חובתה בעבודת „קרן היסוד" על אחריותה היא בהתאם אל הוראותיו של ועד „קרן היסוד" מטעם ההסתדרות הציונית העולמית ובעזרתו של הועד הפועל הציוני בלונדון.

הועידה מחליטה עוד, כי העבודה בשביל „קרן היסוד" תהא נעשית רק בזמן קבוע ומסוים בשנה.

— הועידה השביעית של המזרחי מביעה את מחאתה הנמרצה נגד יסוד משפטי־השלום בארץ־ישראל, החותרים התירה מתחת חוקי תורתנו הקדושה ויסודי היהדות הנאמנה. הועידה מחייבת בזה את הנהגת הסתדרות המזרחי להוסיף ולתמוך בידי משרדי הרבנות ובתי־הדינים בערים ובמושבות, כדי לחזק את השפעת המשפט העברי הנאמן על־פי תורתנו הקדושה הכתובה והמסורה.

— הועידה מטילה חובה על הנהלת המזרחי באמריקה:
לנהל את התעמולה הראויה לשם יסוד מושבות בארץ־ישראל על־ידי ארגון קבוצות־קבוצות של עולים מתוך אלה שיש ברצונם וביכלתם להתאכר בארץ־ישראל ולהתפרנס ממשק הקלאי.

— להשתדל ולהשיג מקור מיוחד להלואות כספיות בעד אלה מחברי המזרחי, שאין בידם לספק בלתי־אם חלק מסוים של הסכומים הדרושים להתישבותם בארץ־ישראל וזקוקים הם לעזרה זמנית בצורת הלואה בטוחה.

— לדרוש מאת ההסתדרות הציונית העולמית, כי מכספי התמיכה הקצובים על־ידי ועד הצירים בארץ־ישראל בשביל החלוצים החדשים העולים לתתם — ינתנו סכומים מסוימים להנהלת המזרחי בארץ־ישראל בעד אלה החלוצים הבאים לארץ־ישראל מארצות שונות תחת דגל המזרחי.

— לדרוש מאת ההנהלה העליונה של ההסתדרות הציונית העולמית את התגשמותה התכופה של החלטת הועידה הכללית בלונדון על־דבר יסודם של ועדי־הגירת מיוהדים (פאלעסטינא אמט) בכל הערים המרכזיות שבאירופה בהשתתפותם של באי־כח הסתדרויות המזרחי בארצות שונות.

— להוציא אל הפועל את החלטת הועידה הששית של המזרחי בסינסינעטי בנוגע למוסדות הישוב הישן בארץ־ישראל. זאת אומרת: לבחור בועד מיוחד שיעבוד באופן מאוחד עם ועד אגודת הרבנים כדי לבוא לעזרת המוסדות האלה הראויים לתמיכה, ישקיד על תקנתם ויהגן על קיומם וכבודם.

— הועידה מביעה אמון גמור להנהלת המזרחי בארץ־ישראל בעד עבודתה החרוצה והנאמנה.

— הועידה מביעה את שמחתה לרגלי שובו של הרב הגאון ר' אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א לארץ־ישראל, שעל־ידו זה ניתוסף בשנה האחרונה כח חזק ונערה לבנין ארצנו הקדושה ותחית האומה. הועידה מביעה את ברכתה, כי יצליח ה' בידו להגדיל את השפעתו הגדולה ולעמוד בפרץ נגד הזרמים השונים המתפרצים לראבוננו לבלע את הקודש שברות היהדות המסורה

ועוד יבוא.

שונות

אספה חשובה ב„אחיעבר"

אגודת „אחיעבר" בנויורק פתחה את פעולותיה לעונת החורף באספת עשירי־תוכן ורבת־ענין, שערכה ביום הראשון העבר ב„מרכז עברי", 201 מזרח ברודווי.

עורך ה„מאגעבלאט", מר גדליה בובליק, ששב זה לא כבר מארץ־ישראל, הרצה על „המצב בארץ־ישראל" ורשמי השקפותיו נשמעו מתוך תשומת לב מיוחדה. הוא השתדל להיות אוביקטיבי עד כמה שאפשר ולצייר את המצב הנוכחי בארץ־ישראל כהויתו, עם אוריו וצלליו. בסוף הרצאתו בתשובתו לשואלים ולמתווכחים, בא לידי מסקנות אופטימיות ומסר עובדות חשובות אחדות שעדיין לא נתפרסמו על־ידי כל המודיעים ועל־ידי כל הבאים מארץ־ישראל. הנאספים הביעו למרצה את תודתם במחיאות כפים סוערות.

הסופר העברי והמו"ל הידוע מר בן־אביגדור נאם אחר־כך על חובת הציונים והעברים לתמוך בעתונות העברית.

בדברים נלהבים ויוצאים מן הלב הוכיח על ערכו של "התורן" בשביל העברים באמריקה ועל ערכו של העתון „הצפירה" בפולניה, שהוא עכשיו העתון העברי היומי היחידי בכל ארצות הגולה. הוא הקריא אחר־כך שורה של החלטות שנתקבלו כולן פה־אחד.

את האספה פתח מר ש' איראנס ויושב־ראש היה אחריו מר א. נ. פרלברג.

בין יתר המתוכחים היו: מר מונזר מיוארש, רבינאוויץ פרסקי וז. קופלר.

יושב־הראש הודיע בשם מר מ. ליפסון, כי „לות אתיעבר" כבר יצא לאור. הבשורה נתקבלה מתוך התלהבות עצומה.

אספית „אתיעבר" תקבענה מעכשיו בסדרן, בכל יום ראשון. ב„מרכז עברי".

* * *

ידיעות ספרותיות.

נתקבל במערכת „התורן" החלק השביעי של „אוצר השמות" מאת החכם הישיש א. ח. רוזנברג. הספר הזה, כמו החלקים הקודמים הוא אוצר של אינפורמאציות וחקירות היסטוריות יישוניות.

כפי שמודיע לנו הועד המוציא, נמצא כבר החלק השמיני תחת מכבש הדפוס ויש לקוות, כי בקרוב יצאו לאור כל החלקים של ה„אוצר" המדעי החשוב הזה.

* * *

הערת המערכת.

סוף השיר „חזות" מאת מ. פיינשטיין לא יכול להכנס בגליון הזה מפני סבות טכניות בבית־הדפוס הזמני.

מפני שביתת מסדרי האותיות בבית הדפוס לא הופיע הגליון הנוכחי בזמנו. ההנהלה.

למוקירי ספרותנו

לכל מוקירי הספרות העברית באמריקה!

בין שארית הפליטה של סופרי ישראל וחכמי ישראל באמריקה מתהלך אתנו הזקן שבחבורה, אולי הישיש שבין כל חכמי עמנו החיים אתנו כיום, הלא הוא הסופר והחכם אברהם חיים רוזנברג הי"ו.

נחבא אל הכלים היה החכם הזה כל שנות חייו בארצנו זו. מפרי יגיע כפיו היה מתפרנס כל ימיו ואת לילותיו הקדיש לחכמת ישראל, לספרותנו העתיקה והחדשה, ומעולם לא נהנה מפרי עבודתו הרוחנית הכבירה. להפך, הוא היה משחד מפרי עמלו בבית־דפוסו לספרותנו. בהיותו תמיד שקוע בעבודתו המדעית ומתרחק מן הכבוד ומן הפרסום, שכחוהו ולא זכרוהו גם מוקירי שפתנו וספרותנו בארץ זו. בינתים הגיע העובד המדעי הזה ל„גבורות" והשלים מתוך עוני ודחקות את ספרו האינ־ציקלופדי „אוצר השמות", בן עשרה־חלקים.

בספרו זה שהוא יחיד במינו ומיוחד בכל ספרותנו העתיקה והחדשה, השקיע המחבר את כל שנות חייו, את כל כחותיו וכשרונותיו.

הספר הנזכר שכנסיה שלמה של חכמים וסופרים היתה צריכה לטפל בחבורו, חברו רוזנברג בעצמו והקדיש לו יותר מארבעים שנות עבודה ועמל רב.

מה„אוצר" הזה יצאו עד עתה לאור רק שבעה חלקים חמשה החלקים הראשונים כבר אזלו ותמו משוק הספרים והנם כיום רק יקרי המציאות. שלשת הכרכים האחרונים כבר ערוכים ומתוקנים ומשתכללים על־ידי המחבר לדפוס, ומפני הסבות האמורות אין ביד המחבר להוציאם לאור.

חטא חטאה אמריקה העברית בשכחה עד עתה את אחד מטובי סופריה וחכמיה, כי לא עמדו לימינו להוציא לאור את עבודתו הענקית. חטא חטאה אמריקה העברית בשכחה עד עתה לחוג את יובלו של אחד מבחירי סופרינו הצנועים והמסורים לעבודתם בשדה חכמת ישראל. רבות כבר עשתה אמריקה העברית בזמן האחרון לכבודם של אחרים מסופרינו ומחכמינו אשר מעבר לים ואת זקן החבורה לא זכרו. עלבון גדול הוא לאמריקה העברית ולשלשת המיליונים היהודים היושבים בה, שנתנו לעובד מדע כרוזנברג לסבול מחסור ועוני ושהחצי מאוצרו הגדול (שיש בידו להיות לתפארת ולכבוד לספרותנו ולאמריקה העברית) מונח עדיין בקרן זוית, מבלי אשר ראה אור עד היום.

על־כן התעוררו אחדים ממוקירי חכמתנו וספרותנו לתקן את המעוות ונבחר ועד מיוחד לחוג את יובל השמונים של מחבר האוצר ולשלם לו את תודתנו שאנחנו חייבים לו. יחד עם זה נגש הועד הנזכר לאסוף קרן של עשרת אלפים דולאר ההרושים להוצאת ה„אוצר" ולכלכלת שיבתו של המחבר החכם. על־כן הננו מתכבדים לפנות בזה לכל העברים ולכל מוקירי חכמתנו וספרותנו בבקשתנו, כי ישלחו אל הגזבר של ועד היובל את תרומתם בשביל קרן ה„אוצר". חובתו של כל אחד ואחד מכם להיות לעזר לנו בהוצאת המפעל הגדול הזה לאור, וגם לזרז אחרים, כי יעשו חובתם להחכם הישיש ולמפעלו, ובזה נגול את חרפת אמריקה העברית מעליה.

בדגשי התחיה העברית,

חברי ועד היובל של החכם א. ח. רוזנברג.

מר. ליאן קאמאיקי, יושב־ראש; הרב מאיר ברלין ומר ראובן בריינין — סגנים; מר קלמן נחום שפיר, גזבר; הרב יעקב לוינזון, הרב ד"ר ב. דראכמאן, המטיף צבי מאסליאנסקי, הרב אהרן טייטלבוים, מר פרץ ווירניק, מר גדליהו בובליק, פרופ. ג. זליקוביץ, ד"ר י. א. בלוסטון, ד"ר מאיר וואכסמאן, מר ישראל מאטץ, מר שמואל ווילנר, ד"ר י. ה. מיטלמאן, מר משה גינזבורג, העורך־דין אייזיק אללען, מר ב. ה. שנור, מר סול. לאמפורט, ד"ר מ. רובינסון, מר מ. ליפסון, מר י. ל. לובל, מר יעקב אשער, מר וו. איין, מר משה קשיפיאסקי, מר ד. רוזנגארטן. . . . .

התרומות לקרן ה„אוצר" ישולחו על שם גזברנו על־פי הכתובת:

OTZAR FUND
c. o. K. N. Schapher,
169 E. Broadway, New York, N. Y.

הסוכנות היחידה של הוצאות „צנטראל״, „תושיה״ — ווארשא, רוזנקראנץ ושריפטזצר — ווילנא

ספרי חנוך ולמוד וספרים לילדים

כל ספרי למוד מכורכים.

מנסוביץ, דקדוק המעשי, חלק א׳, ב׳ $2.15
קצנלסון, שפת עמי — — — .70
קצנלסון, שפת עמנו — — — — .95
ש. ל. גרדאן, הלשון, 3 חלקים — — 6.00
גוטמן, השפה, חלק א׳, ב׳ — — 1.65
דובנוב, קורות העברים, 4 חלקים — 4.40
רבינוביץ, תולדות עם ישראל,
4 חלקים — — — — — — 4.00
רבינוביץ, תולדות ישראל, 3 חלקים 3.75
שאצקי, התחלת הדקדוק — — .50
שאצקי, הדקדוק העברי — — .55
ברמן, אבותינו — — — — 1.20
ברמן, גדולינו — — — — — 1.20
ברמן, מגבורי האומה, 6 כרכים — 9.50
פרחים, 5 כרכים — — — — 8.75
נצנים — — — — — — — 1.80
קצנלסון, תלתלים — — — — 1.25
צחוק ושעשועים לילדים (א) — — 1.50
מאפו, אהבת ציון, מנוקד — — 1.10
בכורים, חרסטומתיה ספרותית
חנוכית גדולה מאת פ. שופמאן 5.35
גרזובסקי־קלוזנר, מלון של כים — 3.50
תנ״ך של כים — — — — 2.00

ספרים לילדים מצוירים

צעצועים (8) — — — — — $1.20
שעשועים (6) — — — — — 1.50
אלפא־ביתא מצוירת — — — .40
אלפא־ביתא מצוירת — — — — .50
בעל מופת, הנמדים, כל אחד — — .50
ספר שמחתנו, מקום שעשועי, בין
השמים והארץ, אנדיה, כל אחד .75
בחצר ובבית, חברינו הטובים, בשדה
וביער, ספר תמונות, כל אחד — 1.00

ספרי השכלה

כל הספרים מכורכים.

תולדות הפסקים — — — — — $4.00
הס, רומא וירושלים — — — — 1.50
מורה נבוכים — — — — — 6.75
ספר הכוזרי — — — — — — 6.25
ד״ר ברלינר, דברי ימי היהודים
ברוסיה — — — — — — 2.25
פרופ. פריידינתאל, שפינוזה — — 2.00
ד״ר א. שומאכיר, היהדות
ומהות הנוצרית — — — — 1.50
פרופ. קיטל, החקירה בכתבי הקודש 1.50
פרופ. שטראק, מבוא התלמוד — — 1.50
פרופ. פיליפזון, דורות האחרונים,
2 כרכים — — — — — — 5.00
פרופ. שניידיר, המצרים הקדמונים 4.00
פרופ. קארה, חיי היהודים הכלכלים 3.00
קלוזנר, יהדות ואנושיות — — — 2.40
כל אמר סאראתוסטרא, מתורגם
על־ידי דוד פרישמאן — — — 4.00
פרופ. מנזים, תולדות האמונות
והדתות, 2 כרכים — — — — 6.50
ברדיצבסקי, מאמרות — — — — .90
סוקולוב, למרנן ורבנן, ספר כולל
שטה מסודרת וברורה על־דבר
עבודת האומה והציוניות השלמה 1.15
היילפרין, הנוטריקין, הסמנים
והכנויים — — — — — 3.50
רשפים, 4 כרכים — — — — 8.50
סירקים, מהות המוסר — — — 1.25
העברי החדש, מאסף לספרות — — 2.00
איינהארן, תורת עבודת האדמה
מרגלית, דור ההשכלה ברוסיה — 1.30
ב. לאזאר, האנטישמיות — — — 1.60
מונק, פלשתינה — — — — 1.30
ליבונטין, האכרים — — — — 1.25
צונץ, ספר הדרשות — — — — 1.50
פרופ. פרידלנדר, חיי הרומאים — 4.50

ספרות יפה, שירה, ביוגראפיה, דברי ימי ישראל

כל הספרים מכורכים

ביבליותיקה עברית, 50 כרכים — $85.00
ביבליותיקה היסטורית, 6 כרכים 23.50
גרץ, דברי ימי ישראל — — — 30.00
פרישמאן, כל כתבי, 7 כרכים — 20.00
י. ל. גארדאן, שירים, 3 כרכים — 11.40
ביאליק, שירים (תושיה) — — 1.50
פרוג, שירים — — — — — 3.10
טשרניחובסקי, שירים (תושיה) — 1.50
יעקב כהן, ספר השירים — — 2.00
י. פיכמאן, שירים — — — 1.75
טביוב, תולדות שלמה מימון — 2.60
הורודבקי, לקורות הרבנות — — 2.80
כנור ציון — — — — — — 1.00
בן־אביגדור, ספר אגורה, 2 כרכים 3.50
ברדיצבסקי, מאוצר האגדה, 2
כרכים — — — — — — 7.00
שניאור, מן החיים והמות — — 2.50
מ. טייטלבוים, הרב מלאדי, 2
כרכים — — — — — — 6.10
בעל מחשבות, סקירות ורשמים — 1.50
ברשדסקי, נגד הזרם — — — 2.60
רשדסקי, באין מטרה — — 2.00
ברשדסקי, טפוסים וצללים — — 1.50
זנגביל, ילדי הגיטו — — — 2.60
קבק, לבדה — — — — — 3.10
קבק, ספורים — — — — 1.75
כל כתבי מאנה, ב״ח — — — 2.75
בהרב, כתב־יד עברי, ספר היסטורי 2.60
י. פרלא, בת חוה — — — 1.00
פראדקין, הכבלים — — — 1.75
לבונטין, שמעון ציוני — — — 2.00
נתיבות, בימה חפשית לעניני החיים
והספרות — — — — — 3.60
שטיינברג, ספורי חסידים — — .90
בריינין, אברהם מאפו — — — 1.50
מלבד זה קבלנו: מקרא מפורש, ש. ל. גארדאן, חומשים, נביאים ראשונים, מסכות לילדים ועוד ספרים שונים.

AMERICAN EUROPEAN BOOK CO.

202 EAST BROADWAY

NEW YORK, N. Y.

Telephone, Orchard 4980

סוכננו בשיקאגו:

G. LEVIN

3438 W. 12th Street